

บทที่ 9
การพูดวิจารณ์
**(The Speech of Critical
Exposition and Reviewing)**

บทที่ 9

การพูดวิจารณ์ (The Speech of Critical Exposition and Reviewing)

การพูดวิจารณ์ หมายถึงการพูดทั้งตัวและชมสิงหนึ่งสิ่งใดในแต่ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และถูกหลักการวิจารณ์

ในสังคมประชาธิปไตย การพูดวิจารณ์เป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการพูดเพื่อจะให้ผู้ที่ไม่รู้เรื่องราว “ได้ทราบข้อเท็จจริง” ได้รู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางของการตัดสินใจ ต่อไป อาจจะกล่าวได้ว่าวิจารณ์ช่วยให้ทุกสิ่งทุกอย่างมีการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดี

1. จุดมุ่งหมายของการพูดวิจารณ์

การพูดวิจารณ์ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นการช่วยฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักคิดอย่างเป็นธรรม ให้เป็นคนซื่อสัตย์ หรือเป็นคนที่คิดก่อนที่จะพูด ดังนั้น ผู้ที่จะพูดวิจารณ์ได้จึงเป็นผู้ที่มีใจเป็นนักคิด (Critical Mind)

1.2 เป็นการช่วยส่งเสริมทักษะในการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล

1.3 เป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในการวิจารณ์ให้เป็นประโยชน์ในการอ่าน และการฟัง นั่นก็คือ เมื่ออ่านอะไรก็ตามแล้วก็ต้องคิดอย่างมีเหตุผล หรือเมื่อได้รับฟังเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว ก็ต้องรู้จักใช้หลักวิจารณ์ ไม่ต้องรอนานที่จะได้รับฟังนั้นด้วยสติปัญญา มิใช่ อารมณ์

2. ประโยชน์ของการพูดวิจารณ์

การพูดวิจารณ์มีประโยชน์โดยตรงต่อผู้วิจารณ์ และผู้ถูกวิจารณ์ และมีประโยชน์ทางอ้อมแก่ผู้ฟังและสังคม ดังนี้คือ

2.1 เป็นการพัฒนาทักษะ และท��ศนะของผู้วิจารณ์ให้มีความคิดสุขุม รอบคอบ และมีเหตุผล การพูดวิจารณ์เป็นการพูดที่ต้องใช้หลักทางตรรกวิทยา (logic) หรือหลักทางเหตุผล การที่จะซึ้งข้อบกพร่องของสิ่งใดก็ตาม ผู้พูดจะต้องให้เหตุผล ข้ออ้างอิง โดยจะไม่เอาระมัดระวังผู้พูดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

2.2 เป็นการเสริมสร้างนิสัยที่ดีมีเหตุผล เที่ยงธรรม และรู้จักรับผิดชอบต่อสังคม ให้แก่ผู้วิจารณ์ นั่นคือ เมื่อผู้วิจารณ์ได้รู้ หรือพบเห็นสิ่งใดที่ไม่ดี มีข้อบกพร่อง ก็กล้าพูด และกล้าชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของสิ่งนั้น ๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อว่าผู้รับผิดชอบในกิจกรรมนั้น ๆ จะได้แก้ไข ปรับปรุง ซึ่งเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ผู้รับผิดชอบในกิจกรรมนั้น ๆ และสังคม เพราะกิจกรรมนั้น ๆ อาจจะมีผลต่อสังคม และประเทศชาติ

2.3 เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้วิจารณ์ ใน การวิจารณ์สิ่งใดก็ตาม ผู้วิจารณ์จะต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นผู้ที่รู้มาก เห็นมาก จึงสามารถที่จะนำเอาความรู้นั้นมาอ้างอิง ประยุกต์ เทียบกับสิ่งที่ตนจะวิจารณ์ได้

2.4 สำหรับผู้ที่ถูกวิจารณ์ก็จะได้ทราบข้อบกพร่อง และคิดหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น เพราะการวิจารณ์ คือ การประเมินผลที่ดี

3. ชนิดของการพูดวิจารณ์

อาจจะแบ่งชนิดของการพูดวิจารณ์ได้เป็น 3 ชนิด คือ

3.1 การพูดวิจารณ์ทั่วไป หมายถึงการวิจารณ์เหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป เช่น การดำเนินงาน ในสังคมทั่วไป รายการทางโทรทัศน์ รายการทางวิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ

3.2 การพูดวิจารณ์ทางวิชาการ หมายถึงการพูดวิจารณ์ศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ เช่น วิชาการแพทย์ การศึกษา การเมือง วิชาป่าไม้ ดนตรี เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ

3.3 การพูดวิจารณ์หนังสือ คือ การพูดวิจารณ์หนังสือที่เรารอ่านทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะเป็น วรรณคดีหรือไม่ก็ได้ เช่น การวิจารณ์หนังสือ “หลักการปกครองไทย” ของ ดร.ศักดิ์ พาสุ นิรันดร์ วิจารณ์นิยายเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ของดอกไม้สุด เรื่อง “ขาข้อกานต์” ของ สุวรรณี สุคนธ์ เรื่อง “สีแผ่นดิน” ของ ม.ร.ว. ศักดิ์พันธุ์ ปราโมช ฯลฯ เป็นต้น

4. หลักในการพูดวิจารณ์

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การพูดวิจารณ์นั้นแบ่งออกเป็น 3 ชนิด และหลักในการพูดวิจารณ์ ย้อมແแทกต่างกันไปตามชนิดของการวิจารณ์ดังต่อไปนี้

4.1 การพูดวิจารณ์แบบทั่ว ๆ ไป โดยปกติมักจะกระทำการกันด้วยการสนับสนุนหรือ คัดค้านทางเหตุผล ข้อมูล หรือตัวอย่างคล้าย ๆ กับการเขียนวิจารณ์ บางครั้งเรียกวิจารณ์

แบบนี้ว่า Practical Criticism นั้นคือการแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ยกตัวอย่าง เช่นการวิจารณ์รายการ “ลูกทุ่ง” ทางโทรทัศน์ โดยกล่าวว่ารายการดังกล่าวดี หรือไม่ดีอย่างไร หรือการวิจารณ์ การโฆษณาทางโทรทัศน์ เป็นต้น

การพูดวิจารณ์ละครเรื่องใหญ่ ละครอิงประวัติศาสตร์ เช่นละครเรื่อง “เลือดสุพรรณ” เรื่อง “พระรามคำแหง” หรือเรื่อง “นาฏเสียง” นั้น จะต้องอาศัยหลักการพูดวิจารณ์หนังสือเข้าช่วยบ้างบางส่วน ยกตัวอย่างเช่นการพูดวิจารณ์ละครเรื่อง “พระรามคำแหง” ผู้พูดวิจารณ์จะต้อง

4.1.1 รู้วัตถุประสงค์ของการเล่นละครเรื่องนั้น

4.1.2 มีความรู้ในละครเรื่องนั้น ๆ อย่างดีพอ

4.1.3 ให้ยกข้อดี ข้อเสียของละครเรื่องนั้นนั้นขึ้นมาวิจารณ์อย่างมีเหตุผล (เช่นพูดถึงบทละคร การฝึกซ้อม การร้อง การรำ เครื่องแต่งกาย ฯลฯ การแสดงของตัวเอก การใช้แสง-เสียง-สี ฯลฯ) มีชีวิการณ์ด้วยอารมณ์ หรือเพียงแต่คิดว่าชอบหรือไม่ชอบ

4.1.4 พูดวิจารณ์เพื่อก่อ โดยเสนอแนะว่าควรจะแก้ไขข้อบกพร่องทางด้านใดบ้าง

บางครั้งเรียกวิจารณ์แบบนี้ว่า Literary Criticism เป็นการวิจารณ์ในรูปที่หมายกับเนื้อเรื่อง ตัวละคร ฯลฯ

4.2 หลักการพูดวิจารณ์ทางวิชาการ การพูดวิจารณ์ทางวิชาการ เป็นการพูดวิจารณ์ที่ค่อนข้างจะยาก เพราะผู้ที่จะวิจารณ์จะต้องมีความรู้ในด้านหรือในแขนงนั้นเป็นอย่างดี จะต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ทางสาขาวิชา แล้วมีจิตใจเที่ยงธรรม ตามปกติแล้วผู้วิจารณ์มักจะหยิบยกเอาข้อดี และข้อเสียของปัญหา หรือของวิชาการด้านใดด้านหนึ่งขึ้นมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ในแต่ต่าง ๆ จะจบลงด้วยการเสนอวิธีปรับปรุง หรือข้อแนะนำต่าง ๆ ด้วยก็ได้ ผู้วิจารณ์อาจจะจบการวิจารณ์โดยไม่มีข้อแนะนำก็ได้ การพูดวิจารณ์ทางวิชาการจะพบมากในด้านการเมือง การแพทย์ และเศรษฐศาสตร์

4.3 หลักในการพูดวิจารณ์หนังสือ อาจจะแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือประเภทวิชาการ ได้แก่ พากหนังสือ ตำราเรียนต่าง ๆ และหนังสือประเภทบันเทิงและวรรณคดี

4.3.1 การพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าจุดประสงค์ของ การวิจารณ์ก็เพื่อเป็นการแนะนำหนังสือเป็นการบอกกล่าวล่วงหน้าให้ผู้ที่ยังไม่ได้อ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ ว่า จะได้พบคุณสมบัติเช่นนั้น ๆ ในหนังสือเล่มนั้น ๆ การพูดวิจารณ์เช่นนี้จะเป็นการช่วยให้ก่อนอ่านหนังสือเลือกหนังสือที่เป็นสาระและเหมาะสมกับตนนิยมของตนได้

การพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการนี้บางทีก็จะเรียกว่า การพูดรายงานหนังสือ (Book Report)

หลักของการพูดวิจารณ์หนังสือประเภทวิชาการนี้ ผู้วิจารณ์จะต้องยึดถือเอาเนื้อหาของหนังสือ และศิลปะของการประพันธ์เป็นมาตรฐาน การพูดวิจารณ์แบบนี้เริ่มต้นด้วย การอ่านชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และพูดถึงเรื่องจุใจที่ชักนำให้ผู้แต่งแต่งหนังสือเล่มนั้น การอ่านบทนำของหนังสืออาจช่วยได้บ้างในข้อนี้ จากนั้นก็จำแนกหนังสือนั้นออกเป็นประเภท ๆ แล้วพูดถึงเนื้อหาที่สำคัญของหนังสือเล่มนั้น ๆ (โดยการกล่าวเป็นเรื่อง หรือเป็นบท) ถ้ามีรายละเอียดที่สำคัญก็ควรจะกล่าวเอาไว้ด้วย

4.3.2 การพูดวิจารณ์หนังสือประเภทบันเทิง และวรรณคดี หนังสือประเภทบันเทิงนั้นหมายถึงหนังสือประเภทร้อยแก้ว เช่น นานิยาย ส่วนหนังสือทางวรรณคดินั้นหมายถึงหนังสือประเภทร้อยกรอง ซึ่งได้แก่ พาก ร่าย โคลง ฉันท์ กายพย กลอน บทเพลง บทเห่กล่อมบทสังเวช ฯลฯ

การพูดวิจารณ์หนังสือประเภทบันเทิง และวรรณคดินี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะวิจารณ์หนังสือที่ผู้อ่านได้นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายและเพื่อชี้ข้อผิดพลาดบางประการ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ดีขึ้น และเพื่อให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของหนังสือในทางศิลปะการประพันธ์

4.3.2.1 หลักการพูดวิจารณ์หนังสือบันเทิง จำพวกร้อยแก้วนั้น แยกออกเป็น 2 วิธี คือ เริ่มด้วยการแยกรูปแบบ (form) เพื่อให้เห็นเนื้อหาของเรื่องที่อ่าน ซึ่งได้แก่ แนวคิดหรือแนวเรื่อง (story) ลักษณะนิสัยของตัวละคร (character) ความนึกคิด หรือปรัชญาของผู้แต่ง และอารมณ์ของผู้แต่ง เมื่อเสร็จจากวิธีแรกแล้ว ก็เริ่มด้วยวิธีที่สอง คือการพิจารณาภารวิธี (technique) นั้นหมายความว่า พิจารณาว่าผู้ประพันธ์ใช้วิธีอะไรบ้างในการที่จะประกอบนานิยายเรื่องนั้นขึ้นมา ภารวิธียอมเขียนอยู่กับเนื้อหาของเรื่อง

ขอยกตัวอย่างเรื่องตำนานรัก (Love Story) แนวคิด หรือแนวเรื่องของนานิยายเรื่องนี้ ก็คือ ชายหนุ่มลูกหมาเศรษฐีได้แต่งงานกับหญิงสาวที่มีฐานะยากจนกว่า แล้วชายหนุ่มถูกตัดออกจากกองมรดก วาระสุดท้าย หญิงผู้เป็นภรรยาถูกโรคร้ายคุกคามจนเสียชีวิต

ภารวิธีของนานิยายเรื่องนี้ ก็คือการจัดหาตัวละครที่เป็นตัวรอง ๆ ลงไป ทำให้นิยายเรื่องนั้นมีรสนิยมมากขึ้น เช่น ถ้าพ่อของโอลิเวอร์ (พระเอก) ใจอ่อน ให้อภัยแก่ลูกชาย แนวเรื่องก็คงเปลี่ยนไป หรือถ้าศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยได้พิจารณาให้ทุนแก่

ໂອລິເວັບ ແນວ້າວິຫຍາຂ່າຍທຸນ-ຫຼູງສາວັກຄະຈະເປັ້ນຢືນໄປ ນອກຈາກນີ້ຍັງມີຕົວພ່ອຂອງຫຼູງສາວ ເພື່ອຮ່ວມມາວິທາລີ່ຍ ລາວ ທີ່ເປັນສ່ວນປະກອບໃຫ້ນີ້ຍາຍເຮືອງນີ້ຄຸນຄ່າຂວານອ່ານ

4.3.2.2 ພັດທະນາ ຜົນໝາຍ ສີວະກຳ ຕີ່ ທີ່ໄດ້ແກ່ປະເທດຮ້ອຍກຮອງນັ້ນ ກີ່ຍັງຄົງໃຫ້ຫລັກເຈົ້າວັນກັບການວິຈາຮົນໝັ້ນສີວະກຳ ເປັນເຖິງພາກນີ້ຍາຍ ແລ້ວເພີ່ມການພິຈາຮົນເຮືອງຕ່າງ ຖໍາອົກສົ່ວໂລກ ກລັວສິ່ງກາພຈົນ ອ້ອສ້ອຍຄໍາສຳນັວນທີ່ຈັບໃຈ ທັກນົດຕີ ຄວາມຮູ້ຂອງຜູ້ປະເທດ ຮສນີຍມ ດັດຕ່າງ ຖໍາອົກສົ່ວໂລກ ໃນການຮ້ອຍກຮອງ ໃນການແສດງຄວາມຄືດເຫັນ ຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ຄວາມໄພເຮະຂອງ ບທຮ້ອຍກຮອງ ລາວ

5. ຄຽງກັນກາຮັດການພູດວິຈາຮົນ

ດັ່ງໄດ້ກ່າວມາແສ້ວວ່າ ກາຮັດການພູດວິຈາຮົນ ດີການພູດຕີ-ໝມ ສິ່ງໜຶ່ງສິ່ງໄດ້ອ່າງມີເຫດຜຸລແລະ ຫຼຸກຕ້ອງດາມຫລັກກາຮັດມີ່ຄຽງໄດ້ທ່ານຫລັກກາຮັດການພູດວິຈາຮົນແສ້ວກ່າວຈະນຳໄປໃຫ້ໃນຫ້ອງເຮັດວຽນໃໝ່ ເໝາະສມກັບວິຊາແລະ ຄວາມຮູ້ຂອງນັກເຮັດວຽນ

ສໍາຫັບນັກເຮັດວຽນໃນຫັນມັນຍົມສຶກໜາແສ້ວ ຄຽງຈະຝຶກໃຫ້ຮັບຮູ້ຈັກກາຮັດການພູດວິຈາຮົນໜ້າ ຫັນເຮັດວຽນ ຄຽງຈະຈະເຮີ່ມດ້ວຍການແນະນຳແນວຄວາມຄືດເຫັນທີ່ກ່າວຂວາງ ເໜີກາຮົນໄກລ ເຮີ່ມດ້ວຍ ປັບປຸງຫາກາຍໃນຫ້ອງເຮັດວຽນກ່ອນ (ເຊັ່ນ ກາຮັດວຽກໜາຄວາມສະອາດໃນຫ້ອງເຮັດວຽນຕີ່ຫຼືວ່າໄວ? ອຍ່າງໄວ?) ແລ້ວມຸ່ງເຂົ້າສູ່ວິຊາທີ່ເຮັດວຽນໃນຫັນ ເມື່ອເດີກມີປະສົບກາຮົນມາກັ້ນ ກົດຈະຫັນໄປສັນໃຈໃນປັບປຸງຫາ ສັງຄົມ ຖ້ານັກເຮັດວຽນໄດ້ຮັບກາກຝຶກຝັນມາກພອສົມຄວາມ ນັກເຮັດວຽນຈະຮູ້ຈັກຄົດແລະ ພິຈາຮົນປັບປຸງຫາຕ່າງ ຖໍາອ່າງມີເຫດຜຸລ ຜົນກາກຮູ້ຈັກຄົດນີ້ຈະນຳມາຫຼົງກາຮັດການພູດວິຈາຮົນໃຈດ້ວຍຕົນເອງ ທີ່ເປັນສ່ວນທີ່ນີ້ ຂອງການເປັນຜູ້ນໍາ

ສໍາຫັບປັບປຸງຫາທີ່ເກີຍຂ້ອງກັບກິຈຈະນົມໃນຫ້ອງເຮັດວຽນ ຄຽງຈະຝຶກໃຫ້ເດີກພູດໄດ້ດ້ວຍກາໃໝ່ ຢືນເກີນ ແລ້ວພູດແສດງຄວາມຄືດເຫັນ ສໍາຫັບກາຮັດການພູດວິຈາຮົນເກີຍກັບປັບປຸງຫາສັງຄົມ ກົດຈະຝຶກໃຫ້ເດີກ ເຂົ້າຫຼັກວິຈາຮົນລົງບັນກະຮາດກ່ອນໃຫ້ເດີກອອກມາພູດໜ້າຫັນ ຄຽງຈະໃຫ້ນັກເຮັດວຽນອ່ານຫັນສື່ອ ນິການສໍາຫັບເດີກ ເຊັ່ນ ເຮືອງປລາປ່ງກອງ ນາງສົບສອງ ເຈົ້າຫຼູງນິທຣາ ລາວ ແລ້ວໃຫ້ນັກເຮັດວຽນ ພູດວິຈາຮົນໝັ້ນສື່ອທີ່ອ່ານ

ຄຽງສາມາຮອດທີ່ຈະຝຶກຝັນກາຮັດການພູດວິຈາຮົນໃຫ້ແກ່ນັກເຮັດວຽນຫັນປະຄົມສຶກໜາໂດຍວິທີເຈົ້າວັນກັບ ນັກເຮັດວຽນຫັນມັນຍົມສຶກໜາໂດຍມຸ່ງໄປສູ່ປັບປຸງຫາທ່ວ່າ ໃບ ແລ້ວທີ່ເກີຍກັບວິຫຍາດປະຈຳວັນຂອງນັກເຮັດວຽນເອງ

ໃນກາຮົນທີ່ນັກເຮັດວຽນເປັນເດີກເລີກ ຄຽງສາມາຮອດສອນໃຫ້ເດີກພູດ ວິຈາຮົນອ່າງຈ່າຍ ເຊັ່ນ ຄຽງຈະຄາມວ່າ “ຄນຮ້ອງໃຫ້ໃໝ່ໄໝນກະ?” ຖ້າໄດ້ຄຳຕອບວ່າໄມ້ດີ ຄຽງຈະຄາມຕ່ອໄປເອົກວ່າ “ໜູ້

กองบุกครุหน่อย ไห่ไห่นะว่า ทำไม่จังไม่ดี?" ล้าเด็กคนแรกตอบไม่ได้ ครูก็ควรจะถามเด็กคนต่อไปเรื่อยๆ เมื่อได้คำตอบแล้ว ครูอาจจะสรุปให้เด็กฟังว่า การร้องไห้นั้นไม่ดี เพราะจะทำให้หน้าไม่สวยงาม จะทำให้หน้าสักปูร์กไม่มีคนรัก และครูควรจะทิ้งท้ายด้วยว่า "พระองค์นั้น เมื่อทุกๆ นารีจะเรียนแล้วก็อย่าร้องไห่นะคะ" ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ครูควรระลึกไว้เสมอว่า การที่จะให้นักเรียนพูดวิจารณ์ปัญหา หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ครูควรจะแสดงความเป็นมิตรความเป็นกันเองกับนักเรียน เพราะความเป็นกันเอง จะทำให้นักเรียนอบอุ่นใจ กล้าที่จะพูด กล้าที่จะวิจารณ์ ล้าครูไปเคร่งครัด จริงจังกับเด็กมากเกินไป เด็กจะเกิดความตึงเครียด และไม่สามารถที่จะให้ความคิดเห็นได้ อีกทั้งจะทำให้เด็กไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เช่นกลัวว่าความคิดเห็นของตนอาจจะผิด ครูอาจจะไม่ชอบใจในการพูดของตน ฯลฯ เป็นต้น

การฝึกให้นักเรียนมีความรู้ในด้านการพูดวิจารณ์เป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นสมือนหนึ่งฝึกนักเรียนให้เป็นผู้มีจิตใจสูง มีความรอบคอบมีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการเป็นผู้นำในสังคม ฉะนั้นครูจึงควรที่จะฝึกฝนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถในทางนี้ด้วยหลักที่ถูกต้อง และด้วยความรู้สึกที่เป็นมิตร

แบบฝึกหัดน้ำที่ ๙

- ก. งบประมาณตัวท่านเองทั้งส่วนที่ดี และส่วนที่ไม่ดี (ใช้เวลา 3 นาที)
- ข. งบเตรียมงบประมาณข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ (ใช้เวลา 5-7 นาที)
1. งบประมาณรายจ่ายการได้รับการหนึ่งทางโทรศัพท์
 2. งบประมาณรายจ่ายการทางวิทยุกระจายเสียง รายการได้รับการหนึ่ง (เช่น รายการ “สุริยัียม” สถานี ท.ท.ก. รายการ “ป่าชาวบ้าน” สถานีวิทยุทหารอากาศ ฯลฯ)
 3. งบประมาณภาษณ์เรื่องได้รึไม่ได้ท่านได้ชม
 - ก. งบประมาณหัวข้อต่อไปนี้ เพียงหัวข้อเดียว (ใช้เวลา 7-10 นาที)
 1. ประเทศไทยขาดนายแพทย์จริงหรือ
 2. เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน
 3. ปัญหาการเมืองของไทยในปัจจุบัน
 4. งบประมาณหนังสือประเกตวิชาการเล่มใดเล่มหนึ่งที่ท่านรู้จัก
 5. งบประมาณหนังสือบันเทิงประเทรวัยเก้า ซึ่งเป็นที่รู้จักในวงการนักอ่าน ๑ เรื่อง
 6. งบประมาณหนังสือวรรณคดีประเทรวัยกรอง ๑ เรื่อง
 7. งบประมาณกีฬานิดใดชนิดหนึ่งที่ท่านเมื่อความรู้และสนใจ
 - ก. ให้อ่านเรื่อง “สำเนกของครู” ต่อไปนี้แล้ว แล้วลง (พูด) วิจารณ์ให้นักศึกษาในชั้นฟัง

(เอกสารอ่านประกอบ)

สำนักของครู*

“วิเคราะห์”

เมื่อประชาธิปไตยเป็นนานาชาตัวเข้าไปในโรงเรียน เด็กนักเรียนวัยเริ่มรุนเริ่มคิดถึง “สิทธิและเสรีภาพ” ที่ตนต้องการก่อนสิ่งอื่น การประท้วงเรียกร้องให้สิทธิ์ดังกล่าวระบาดไปทั่วทุกห้องเรียน โรงเรียนราชภัฏและโรงเรียนรัฐบาลที่มีการปกครองการบริหารไม่ดี ถูกนำมาประจาน อาจารย์ใหญ่หลายคนถูกขับไล่ ขาดศักยภาพความชื่ออภิมาติแล้ว โรงเรียนของครูฯ เพชรบุรีก็เช่นเดียวกัน นักเรียนเริ่มคิดว่าโรงเรียนเอาเบรียบเก็บค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงโรงเรียน ค่าอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ และ ฯลฯ ในอัตราสูงกว่าที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อะไรมาก็ไม่ร้ายเท่าเจ้าของโรงเรียนราชภัฏ ถูกประกาศนามว่าเป็นนายทุนที่อาศัยการศึกษาบังหน้า อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ

นักเรียนจับกุมประท้วงด้วยการไม่เข้าเรียนตามปกติ ต่อมาเกิดข้อเสนอให้โรงเรียนแก้ไขปรับปรุงการบริหาร โรงเรียนหลายข้อด้วยกัน

“ห้องวิทยาศาสตร์ไม่มีอุปกรณ์ ห้องสมุดมีหนังสือเพียงไม่กี่เล่ม ขอให้โรงเรียนปรับปรุงแก้ไข”

“เก็บค่าเล่าเรียนในอัตราที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด”

“บรรจุนักเรียนแน่นห้องเกินไป ทำให้การเรียนไม่ได้ผล”

“ห้องส้วมสกปรก มีจำนวนไม่พอ กับนักเรียนทั้งโรงเรียน”

“ค่าสาธารณสุขแพงมากเกินไป”

“อาหารที่ขายในโรงเรียนคุณภาพเลว ราคาสูง ขอให้ลดขั้น”

และ ฯลฯ

เพราะโรงเรียนที่ครูฯ เพชรบุรีสอนอยู่ เป็นโรงเรียนราชภัฏ ปัญหาข้อเรียกร้องเหล่านี้จึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นักเรียนสมัยปัจจุบันมองเห็นความสำคัญของจำนวนเงินที่ผู้ปกครองจ่ายไปมากกว่าความสัมพันธ์ที่พึงมีต่อสถานศึกษา นับว่าครูฯ เพชรบุรียังโชคดีอยู่บ้างที่การประท้วงดังกล่าว เด็ก ๆ กระทำไปโดยมิได้ลบหลู่ครูอาจารย์

“อาจารย์ต้องการอะไรบ้างครับ” นายสมนึกผู้นำนักเรียนในการประท้วงครั้งนี้เข้ามาตามครูฯ เพชรบุรีซึ่งเป็นครูอาชุโส เป็นหันนับถือของครูและนักเรียน

*จากหนังสือ ชากกรุง ประจำเดือน มีนาคม 2519

“พวงผมทราบว่าอาจารย์สอนที่นี่มานานหลายสิบปีแล้ว แต่เงินเดือนที่อาจารย์ได้รับน้อยนิดเดียว ไม่คุ้มกับที่อาจารย์ทุ่มเทเพลังกายพลังใจสั่งสอนพวง ผมเห็นใจอาจารย์ทุกท่านที่โรงเรียนไม่มีสวัสดิการอื่นใดให้แก่บรรดาครูในโรงเรียนเลย พวงผมพร้อมใจและยินดีที่จะยื่นข้อเสนอเรียกร้องให้อาจารย์ด้วย”

ครูไพบูลย์มองนายสมนึก นายนพดลและนายชงชัย เด็กหนุ่มสามคนที่นั่งอยู่ตรงหน้า ด้วยความรู้สึกตื้นตันใจ ครูไพบูลย์รู้ดีว่า ครูโรงเรียนราชภัฏเกือบร้อยละเก้าสิบตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับเขา ไม่มีสวัสดิการ ไม่มีหลักประกันสำหรับอนาคต ไม่มีอะไรเลย นอกจากเงินเดือนซึ่งพอ กินพอใช้ไปวันหนึ่งเดือนเท่านั้น บาง คน มีชีวิตจนปลักอยู่กับโรงเรียนราชภัฏมากกว่าครึ่งหนึ่งของชีวิต บาง คน ช่วยเจ้าของโรงเรียนก่อสร้างซื้อเสียงมาตั้งแต่โรงเรียนยังเป็นเพียงโรงไม้เก่า ๆ หลังคามุงจาก มีนักเรียนเสิบกว่าคน จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีนักเรียนนับจำนวนพัน อาคารเรียน กล้ายเป็นตึกสามชั้น ทันสมัย ตั้งอยู่บนที่ดินนับสิบไร่ ที่เดิมเคยเป็นบ้านเรือนของชาวบ้านรายปี ความเจริญก้าวหน้าที่เห็นเป็นสิ่งที่ครูชื่นชมยินดี แต่เหลี่ยงลับมามองตัวครูบังอย่าง เช่นครูไพบูลย์เอง มีอะไรบ้างที่นับได้ว่าเป็นสมบัติส่วนตัวที่หักเงยมาจากการเป็นครูเกือบตลอดชีวิต มีอะไรบ้าง นอกจากคำหวานที่เข้าของโรงเรียนพรำยากย่องสรรเสริญให้ประชุมครู!

ฉ้าจะคิดกันถึงอัตราเงินเดือนตั้งแต่เริ่มเป็นครู จนถึงเวลาปัจจุบัน ของครูไพบูลย์ ครูประมุข และครูมณี ซึ่งเป็นครูคู่กุญแจสำคัญมาตั้งแต่สมัยก่อตั้งโรงเรียนกันแล้ว เป็นที่น่าใจหายที่ความจริงประจักษ์ออกมาว่าเขาได้ค่าตอบแทนความดี ความชอบเป็นเงินปีละไม่กี่บาทเท่านั้น!

วันเวลาผ่านไป แต่สภาพความเป็นอยู่ของครูเหมือนเดิม บาง คน ต้องเช้าบ้านเขาก่อน ข้าวของแพงขึ้นทุกวัน เงินเดือนที่ได้แต่ละเดือนไม่พอใช้ต้องขอเบิกเงินเดือนล่วงหน้า เดือนต่อไปก็ขอเบิกของเดือนใหม่ ชีวิตหมุนเวียนอยู่เช่นนี้วันแล้ววันเล่า มีแต่หนี้บุญคุณเท่านั้นที่เพิ่มพูนขึ้นทุก ๆ วัน ไม่รู้จักจบจักสิ้น

ทำไม ครูไม่อยากเรียกร้องเล่า? ในเมื่อครูก็เป็นบุคุกชน ยังมีกิเลสยังมีต้นเหา ครูยังยกใจทุกสิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้ชีวิตสมบูรณ์พูนสุข

แต่สมควรแล้วหรือที่ครูจะจ่ายโอกาสเอาความรับผิดชอบที่มีอยู่เป็นเครื่องต่อรองให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

“ครูขอบใจ...ขอบใจพากเมือนาก” ครูไพบูลย์ตอบนายสมนึกด้วยสำเนียงแห่งภาษา
หากแหงโดยเหมือนบอกความรู้สึกในหัวอกของครูอุกมาแจ่มชัด

ครูประมุข ครูมณี และครูอีกหลายคนในห้องพักครู จ้องมองครูไพบูลย์เบื้อง
“แต่ครู...เอ้อ...ครูยังไม่รับทราบพากเชอร์อค์”

ครูทุกคนในห้องผ่อนลมหายใจอุกมาอย่างอ่อนแรง

“พากผมไม่ถือว่าเป็นการนกวนครับ” นายนพดลเอ่ยเบาๆ “อาจารย์อยู่เฉยๆ ไม่ต้อง^{ทำอะไรทั้งนั้น ทุกอย่างขอให้เป็นหน้าที่ของผม เราจำเป็นที่จะต้องรวมพลังกันต่อสู้เพื่อสิ่งที่ถูกที่ควรพากผมจะเพิ่มข้อเสนอของอาจารย์ลงไปในข้อเรียกร้องของเราด้วย”}

“ครูขอบใจ...เอ้อ...ครูขอบใจพากเชอร์อีกครั้ง” ครูไพบูลย์พูดอย่างไร่รื่อง “แต่ครูอยากรึโรงเรียนเขารับข้อเสนอของพากเชอร์อีกครั้ง ก็เร็วด้วย ครูเป็นห่วงว่าพากเชอร์จะเสียเวลาไปกับการประท้วงครั้งนี้นานเกินไป”

“โรงเรียนจะต้องรับข้อเสนอทั้งหมดครับ” นายธงชัยพุดด้วยความมั่นใจ “มีฉะนั้น พากผมจะไม่ยอมเข้าเรียนเป็นอันขาด พากผมจะประท้วงต่อไปจนกว่าจะสำเร็จ ขอให้อาจารย์บอกมาถือครับว่า อาจารย์ต้องการอะไรบ้าง”

ความเงียบทึ้งตัวลงมาในบรรยายกาศ

ครูไพบูลย์หลบสายตาบ้านักเรียน เปนออกไปมองนอกหน้าต่าง

ภาพที่ครูไพบูลย์มองเห็นในสายตาเป็นภาพต้นไม้ที่รุ่งรังไปด้วยกระดาษโปสเตอร์เป็นข้อความเรียกร้องบ้าง โฉมตีโรงเรียนบ้าง ติดตามลำต้นไม้ใหญ่ในบริเวณโรงเรียน ตามผนัง ตึกอาคารเรียนปิดกระดาษแผ่นใหญ่เขียนข้อความที่ครูไพบูลย์คิดไม่ถึงว่าเด็กนักเรียนของตนจะกระทำเช่นนี้ได้

“อาจารย์ก็ล้วนเข้าของโรงเรียนรู้หรือครับ” น้ำเสียงของธงชัยขณะที่ถามพังคูแปร่ง แปลกด้วย

“หรือว่าอาจารย์เป็นฝ่ายเดียวกับเข้าของโรงเรียน!”

ครูไพบูลย์หันขึ้นมา ประสานสายตาภายนายธงชัยทันที แหวนแรกนัยน์ตาของครูฉาย แววกราดเกรี้ยว และแล้วนัยน์ตาหนึ่งก็อ่อนแสงลง ครูไพบูลย์露出ไปยังนายสมนึกภายนาย นพดลที่นั่งนิ่งเงียบกริบ

รอยยิ้มของครูไพบูลย์นรินฟ้า

“ความปรารถนาดีของพากເຮືອທີ່ມີຕ່ອງຮູນນັ້ນ ຄຽບຂອບໃຈ ຄຽບຂອໍຢ້າວມະຕັ້ງໃຈຈິງຂອງ
ຄຽບອົກຄ້ຳທີ່ນີ້ຈຳວ່າ ຂອໃຫ້ເຮືອໄດ້ຮັບຜລສໍາເຮົາໃນສິ່ງທີ່ເຮືອເວີຍກ່ອງເສີຍກ່ອນດີກວ່າ ບອກຕຽງ ຖ້າ
ຄຽບເປັນຫ່ວງເວລາເຮີຍຂອງພາກເຮອມາກ ກາຣປະກ່າວຂອງພາກເຮອມີ້ດເຢື້ອກິນເວລານາສຶ່ງ 10 ວັນ
ແລ້ວ ຍັງໄມ້ຮູ້ຜລເລຍວ່າໂຮງເຮີຍຈະຍອມຕກລາງຕາມຂໍອເສັນຂອງພາກເຮອທີ່ໄມ້ ສ້າຫາກພາກເຮອ
ເພີ່ມຂໍອເສັນຂອງຄຽບເຂົ້າໄປອົກ ຄຽບເຫັນວ່າ ຈະທຳໄຫ້ໂຮງເຮີຍຕ້ອງໃຊ້ເວລາໃນກາຣພິຈາລາປ່ຽນຫາ
ຕ່າງ ມາກກວ່າປາກຕີ ມັນຈະຈະທຳໄຫ້ກາຣປະກ່າວ ກິນເວລານາເປັນສັປດາທີ່ເປັນເດືອນ ທັ້ງ ຖ້າ
ທີ່ເຮືອກົ້ວ່າເວລາເຫຼືອອົກໄໝ່ມາກນັກພາກເຮອຈະຕ້ອງສອບໄລ່ ຄຽບຈະໄໝຈາກສັນຍາຂໍ້ເຮີຍກ
ຮ້ອງຂອງຄຽບໃນຕອນນີ້ເພົ່າວ່າຄຽບເປັນຫ່ວງອາຄາຕຂອງພາກເຮອທຸກຄົນ”

“ທໍາໄມ້ອາຈາຍຢີ່ໄໝ່ຮ່ວມເວີຍກ່ອງ ພຣ້ອມກັບເຕັກ ເຮົາຈະໄດ້ມີພລັງຕ່ອງຮອງກັບໂຮງເຮີຍ”
ຄຽບວິກາລຸກຈາກໄຕະມາຫາຄຽບໄພທູຽຍທັງຈາກທນອັດວັນຕັນໃຈຮອຈນເດັກຫຸ່ມທັງສາມລາກລັບໄປແສ້ວ

“ນັ້ນສີຄັບ ຜມເຫັນວ່າເປັນໂອກສໍາເນົາທີ່ເດືອຍ” ຄຽບປະກອງສນັບສນຸນ

“ອາຈາຍນຳເຊື້ອະ ພວກທູນທຸກຄົນພຣ້ອມທີ່ຈະຮ່ວມມືອ ອອກເປັນອອກ ໂຮງເຮີຍເຂາເປີຣີບ
ເຮົາມາກເກີນໄປ” ຄຽບວິກາພູດຕ່ອ

“ພົນທໍາອ່າຍໆນັ້ນ ໄນໄດ້” ຄຽບໄພທູຽຍພູດ

“ກໍາໄໝນຄະ?”

“ກີ່ເພວະພມເປັນຄຽບ”

“ຄຽບກີ່ເປັນຄົນ ມີເຊື້ອຕ ຕ້ອງກິນ ຕ້ອງໃໝ່ ແລະ ແສວງຫາຫລັກປະກັນທີ່ມີ້ນັ້ນໃຫ້ແກ້ເຊື້ອຕ”
ຄຽບປະກອງໄມ້ລະລົດ

“ພົມໄໝ່ເສີ່ງ” ຄຽບໄພທູຽຍຄົບ “ແຕ່ກ່າວພົມໄໝ່ເຫັນດ້ວຍທີ່ຄຽບຈະສ່ໄຕຮັກໃນຂະໜາກທີ່ໂຮງເຮີຍ
ເປີດທໍາກາຣສອນ”

“ອ້າວ....ສ້າໄໝ່ເປີດເຮີຍ ເຈັນອອງໂຮງເຮີຍເຂົ້າກີ່ໄໝ່ເຫັນຄວາມສໍາຄັນຂອງຄຽບນະສີຄັບ
ພລັງຕ່ອງຮອງຂອງພາກເຮົາກີ່ໄໝ່ມີ”

“ອາຊີພຄຽບໄໝ່ເໜີອນອາຊີພອື່ນ” ຄຽບໄພທູຽຍຈັ້ອງສຶກລົງໄປໃນຕາຂອງຄຽບຫຸ່ມ “ໄໝ່ເໜີອນ
ກຣມກຣ ໄໝ່ເໜີອນຂ້າຮາກກາຣທີ່ນັ້ນທ່ານອູ່ກັບໄຕະ ຈານຂອງຄົນແຫ່ນນັ້ນເປັນງານທີ່ໄໝ່ມີເຊື້ອຕ
ເປັນເຄື່ອງຮອງຮັບຈະທໍາວັນນີ້ທີ່ໄໝ່ເວີຍກ່ອນນີ້ໄດ້ ແຕ່ງນາຄຽບທໍາອ່າຍໆນັ້ນໄໝ່ໄດ້ ພວກຄຸນກົ້ວ້າດີອຸ່ນ
ແກ້ໄຈແສ້ວໄໝ່ໃຫ້ທີ່ຈຳວັນນີ້ທີ່ໄໝ່ເວີຍກ່ອນນີ້ໄດ້ ສ້າຄຽບເຂົ້າສົນເຂົ້າໄປ ລາຍເຊື້ອຕໃນຫ້ອງກໍຣອຄອຍ ແສ້ວහັນທີ່ຂອງຄຽບດີວ່າ
ອະໄຮ...”

ຄຽບໄພທູຽຍກວາດສາຍຕາໄປທີ່ດວງຫັນຂອງຄຽບແຕ່ລະຄນໃນທ້ອງ “ຄຸນເປັນຄຽບ ຄຸນຍ່ອມຮູ້

เท่า ๆ กับที่ผมรู้ หน้าทีของครูคือ ให้การศึกษาแก่เด็ก ให้การสังสอนอบรม ถ้ามีการประท้วง เป็นเวลานาน เพราะว่าครูเรียกร้องจะเอาเงินเดือนแพง ๆ ซึ่งแน่ ๆ ว่าจะต้องใช้เวลาในการนี้ นานพอสมควรกว่าอย่างทุนจะยินยอมควักเงินในกระเบื้องของเขาก็อกรมาให้ตามคำเรียกร้อง กว่า ครูหรือพวกราจะยอมรับจำนวนเงินที่เขาจะให้ แล้วเด็กเล่า? มีใครคิดถึงเด็กนักเรียนบ้างว่า ในขณะที่ครูพากันประท้วง เรียกร้องผลประโยชน์ส่วนตัวครูอยู่นั้น ใจจะสอนหนังสือให้เด็ก ของเรา?"

"อาจารย์คงหมายถึงครูประเกท ที่เป็นปูชนียบุคคล!" ครูวิภาวดีด้วนสำเนียงเยาะหยัน ครูไพบูลย์รู้สึกวอนوابไปทั้งหน้าเข้าพยาามชั่มอารมณ์ ฝืนยิ้มอย่างไม่รื่นโกรธ

"สไตร์คกันดีนัก เจ้าของโรงเรียนเข้าบ่นว่าจะปิดโรงเรียนทำเป็นโรงแรม ครูมิกlays เป็นบอยโรงแรมกันหมดหรือเปล่า" ครูมนต์พุดขึ้นโดย ๆ

ครูประมุขหัวเราะที ๆ แต่นัยน์ตาสด

"ก็ไม่แน่" ครูประคคงพูดพร้อมกับยกไฟล'

"อาจจะถูกกลอยแพไปเสียก่อนก็ได้จริงใหม่จะอาจารย์" ครูวิภาวดี

"กรรมการที่รับค่าแรงเป็นรายวันยังยอมอดไปร่วมสไตร์คกันเข้า ครูล่ะเป็นถึงปัญญาชน กลับวางแผนไม่ดีนั่นช่วยตัวเอง ทั้ง ๆ ที่เห็นอยู่แล้วว่า นายทุนเอาระบบที่เราอย่างไรบ้าง" ครูหนุ่มพูดโผล่งอกมาตามใจคิด

"ครูทำอย่างกรรมการไม่ได้" ครูไพบูลย์ห้ามตัวเองไม่ได้เสียแล้ว เสียงที่เข้าพูดจึงสั่น พร่าด้วยแรงอารมณ์ "ไม่ใช่ เพราะครูกล้าอดตาย แต่เป็นเพราะครูมีความสำนึกรูปแบบที่รับผิดชอบมากกว่า ครูจะไม่มีวันสไตร์คถ้าครูยังสำนึกรูปแบบเป็นครูของตนอยู่!"

เสียงของครูไพบูลย์ดังขึ้นเกือบจะล้นห้องเมื่อเข้าพูดออกมาว่า "ถ้าสังคมขาดความยุติธรรม ถ้ารัฐบาลขาดประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ หรือรัฐบาลเป็นเผด็จการแน่นอน ครูจะต้องร่วมในการต่อสู้ ประท้วงเพื่อสร้างสังคมที่ดี สู้เพื่อความอยู่รอดของประเทศไทย ที่รักของเรารา แต่ครูจะไม่ประท้วงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หรือการทำการอื่นใดที่เป็นการข้าเติมให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีกในขณะที่บ้านเมืองกำลังระส่ำระสายอย่างนี้!"

เงยกริบไปหนักทั้งห้อง เมื่อครูไพบูลย์จบคำพูดของชา

แสงแดดยามบ่ายของเดือนธันวาคมสลดประกายอ่อนแสงลง ลมหนาวพัดกรูเข้ามา ทางหน้าต่าง ครูหลายคนสัมผัสความเย็นจัดของกระแสงลมนั้นด้วยความมืดสีกหนาวสะท้านเข้าไปถึงหัวใจ เมื่อไถ่คิดว่าสำนึกรูปแบบเป็นครูของตนหาดหวัดหวิดจะดับสูญไปเสียแล้ว

ถ้าไม่ได้ครูไพบูลย์เป็นผู้ดูดให้มันถูกไฟลงบนนาอีกรังหนึ่ง

ตัวอย่างการพูดวิชากรณีแบบทั่วไป วิชากรณีการโฆษณาสินค้าทางสถานีโทรทัศน์*

สวัสดีคุณผู้ฟังทั้งหลาย

วันนี้ผม (หรือคืน) จะพูดเกี่ยวกับปัญหารอบ ๆ ตัวเราปัญหาหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับทางสถานีโทรทัศน์ นั่นก็คือ การโฆษณาสินค้าทางสถานีโทรทัศน์

ที่วิเคราะห์เดียวกับ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ที่จำเป็นต้องโฆษณาสินค้า เพื่อต่อรองกิจการให้อยู่รอด

ในขณะเดียวกับที่สถานีโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น สถานีก็ตอกย้ำในอิทธิพลของเจ้าของ สปอนเซอร์มากขึ้นทุกที่ในการจัดรายการเสนอผู้ชม แม้จะมีบางสถานีที่อยากจัดรายการดี ๆ มีสาระ แต่ก็ไม่รอด เพราะไม่มีทุน

อิทธิพลของบริษัทธุรกิจที่เป็นเจ้าของสปอนเซอร์มีมากน้อยเพียงไร ก็รู้ ๆ เห็น ๆ กันอยู่จากการบันเทิงทุกช่อง เป็นต้นว่าหนังญี่ปุ่นประเภทบูตตลอดเรื่องที่เสนออยู่ทุกค่านั่น เป็นไร พร้อมกันนั้นที่วิ่องกว้างข้ามมาต่อกันในการควบคุมโฆษณาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และรสนิยมที่ต้องการ

บ่อยครั้ง ที่สถานีที่วิ่งปล่อยให้มีการโฆษณาสิ่งที่ควรห้ามเริ่มตั้งแต่สิ่งเสพย์ติดอาชีวภาพ บุหรี่ เรื่องไปจนถึงเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ไม่ควรได้รู้ได้เห็น ด้วยถ้อยคำที่เปิดเผยแจ้งชัด ไม่ยากเกินกว่าที่เด็ก ๆ จะทำความเข้าใจ หรือสอบถามในระหว่างเด็ก ๆ ด้วยกันได้

ซึ่งโดยหลักการแล้ว การโฆษณาเมื่อห้ามบางประการ นั่นคือห้ามโฆษณาทั้งหมด สินค้าผู้อื่น ห้ามการโฆษณาที่ผิดหรือหลอกลวงเกินความจริง ห้ามการโฆษณาสิ่งที่เป็นอันตรายเป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ชม และห้ามโฆษณาซึ่งอาจทำให้เสียสถาบัน

แหล่ง ข้อห้ามนี้สถานีย่อหน้า

ก็เมื่อรู้แล้วยังคงปล่อยให้มีการโฆษณาที่มีแต่ยาพิษป้อนสู่สมองเด็ก ๆ อยู่ทุกวัน มันจะดีหรือ

* จากหนังสือพิมพ์ สยามธุรกิจวัน ฉบับวันที่ 8 เมษายน 2515 หน้า 13

ทางที่ดี สถานีที่ทุกแห่งควรจะร่วมใจกันให้พร้อม วางแผนการในการโฆษณาสินค้า
ให้ให้เหมือนกัน แล้วก็พร้อมใจกันปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้นั้นอย่างเด็ดขาดกับทุกบริษัท
โดยไม่ไว้หน้า

นิชานันดา การโฆษณาสินค้าทางที.วี. ก็จะเข้ารูป/beautiful

ปัญหาคือ สถานีทีวีเองนั้นแหล่ที่อยากรจะทำหรือเปล่า? หรือจะปล่อยให้เป็นอย่าง
นี้เรื่อยๆไป

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์แบบทั่วไป วิจารณ์ ภาพยินต์เรื่องเพื่อน (Friends)*

สวัสดีคุณผู้ฟังทั้งหลาย

วันนี้ผม (หรือฉัน) ได้มีโอกาสพูดกับภาพยินต์เรื่องเพื่อน (Friend) ให้คุณฯ ได้รับฟังกัน

เพื่อน เป็นเรื่องของเด็กสาวอายุ 14 โടดเดี่ยวหลังการจากไปของบิดาที่รัก เด็กชายอายุ 15 ที่พ่อเป็นมหาเศรษฐีผู้หายใจเป็นธุรกิจและมีแม่ใหม่ พบกันในนามที่ทั้งสองฝ่ายว่าเหว่าขาดความเข้าใจและเกลียดชังกันอย่างในโลก

ความเข้าใจกัน การอยู่ในภาวะอย่างเดียวกัน จึงนำไปสู่การหลีกหนีไปอยู่ร่วมกันตามประสาเพื่อนเด็ก แล้วในที่สุดก็ถูกไล่เป็นคู่ผัวตัวเมีย มีลูกเด็กด้วยกัน ทนทุกข์ทรมานอดมื้อกินมื้อร่วมกัน และในที่สุดก็พากจากกันด้วยด้วยทกภูมายที่ไม่อนุญาตให้เป็นเช่นนั้น

นี่คือเพื่อน/ผลิตผลของ หลุยส์ กิลเบิร์ต/มอน บิวี-อาโนนเซ่ อัลวิน่า ดาวรักษ์ไม่สิ้น กลืนน้ำนมแสดง/ตนตรีเพลง-เอลตัน จอห์น เบอร์นี ทอพิน/พาราเมอร์ชาญ

เรื่องจำพากนี้ไม่ได้มีความแปลกดۀไรนับจากเมโลดี้มา และชีวิตจริงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะสังคมตะวันตก ที่พ่อแม่ลูกไร้ความหมายซึ่งกันและกัน และเด็กพบรสิ่งแวดล้อมเร่งร้าวเรื่องทางเพศเร็วเกินความเหมาะสม และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ห่างเหินต่อกันไปสู่การอยู่อย่างตัวโครงตัวมัน

เรื่องนี้ก็มาทำนองเดียวกับ “เมโลดี้” ที่ผู้ใหญ่ไปดูก็อาจจะรู้สึกสะเทือนใจ โดยเฉพาะครอบครัวไทยที่มีความผูกพันกันในสายเลือดมีความห่วงใย มีความรัก และมีศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ส่วนเด็กดูอาจจะไม่คิดอะไร นอกจากชอบบอกร้องใจไปกับ การใช้ชีวิตด้วยความรักอย่างดูดีมี

ฝรั่งสร้างตามแบบฉบับของมนุษย์เชกส์เชรี จึงออกจะเน้นไปในเรื่องเพศ เรื่องการมรณ์ชัดไปบางครั้ง ซึ่งที่เห็น ๆ กันก็ตัดออกเสียไม่รู้เท่าไรแล้ว สำในสายตาชนล้าหลังอย่างพากเรา สำไม่ปล่อยเรื่องการมรณ์ออกมาก_ssaw ก็ไม่น่าเกลียดอะไร ฝรั่งใจเหมือนกับจะเสนอว่าการมรณ์ของเด็กเป็นอย่างไรด้วย.....และก็เน้นเชกส์เข้ามาในความรักมากเกินไป

กรรมการเซ็นเซอร์บ้านเรายังต้องมีเรื่องพูดกันนิดหน่อยที่ปล่อยให้บางภาพออกมายอย่างไม่รู้ไม่เชื่อ การคลอดลูกของเด็กสาว โดยมีเด็กชายเป็นหม้อตำแหน่งนั้น ใจแจ้งเกินไป ไม่

* จากหนังสือพิมพ์ สมานฉันท์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 39 วันอาทิตย์ที่ 19 มีนาคม หน้า 4-5

“ จำเป็นที่จะต้องมีเช่นนั้นถ้าจะเน้นความรักระหว่างเด็กอุกหน่าจะเสียดายไม่ใช่น้อย ถ้าหนังเรื่องนี้ไม่จะให้เด็กแท้ผู้มากเกินไป ” ไม่อุกมาในเรื่องการมรณ์อย่างหนักในตอนหลัง ๆ ให้เป็น “เพื่อน” และเป็น “ความรักที่บริสุทธิ์” จริง ๆ

อย่างไรก็ตาม “เพื่อน” มีความหมายของทิวทัศน์และบรรยายกาศของธรรมชาติที่น่าทึ่ง ไม่ได้เลย ท้องทุ่ง ชายทะเล บึงหนอง หญ้ารกรากและหมู่บ้าน

เป็นความงามที่เหลือกำลังจริง ๆ ถ้าเพื่อนเป็น “เพื่อน” ให้สะอาดบริสุทธิ์แล้วจะ ก้อจะน่าดูทีเดียว

ฝรั่งก์ฝรั่งเศส.....ไม่ได้มีอะไรเท่าไร เมื่อก่อนกับหนังแห่งการแสวงหาเสรีภพและ ความอิสรภาพของพากษา ไม่ให้คนหนุ่มสาวเกลียดชังการกระทำของผู้ใหญ่ที่เลวร้าย หน่วย ต่อสังคมอันทรามและสับสน ก็ต้องให้ดิ้นรนออกจากครอบความเชื่อเก่า Jarvis นิยมที่ล้ำสมัย แต่ก็ไม่ได้ไปไหนนอกจากหันหน้าเข้าหาความรัก การประชดประชันและทำตัวให้กล้ายเป็น “คนเหนือสังคม” ออกเสพย์สุขารมณ์ตามความปรารถนา

เด็กไทยบางคนเกิดในครอบครัวที่บ้านแตกساแหกขนาด พ่อแม่เลิกกันมีใหม่กันให้ ยุ่งไปหมด ไร้คนเลี้ยงดู อุปการะ ต้องฟันฝ่าเลี้ยงชีวิตทำงานด้วยตัวเองตลอด อาศัยวัดนอนบ้าน แนะนำกับเรียนหนังสือหนังหา จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ตีเปียบพร้อมไปทุกอย่างทำงาน ที่มีชื่อเสียงยังเป็นประกายชน์ต่อชีวิตตนเองและสังคมมีมากมาย

แล้วการที่มีปัญหาทางครอบครัวหรือสังคมแล้วหนี้ไปหาความรัก ไปมีลูกมีเต้าทั้งที่ ยังรับผิดชอบอะไรตัวเองไม่ได้นั้น ถูกหรือดีแล้วหรือ

เพื่อน-จึงเป็นตัวอย่างประเภทหลังที่ควรแล้วหรือต่อการให้เข้าชนบ้านเมืองเราดูกัน

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์การเมือง เรื่องเกี่ยวกับการปราบคอบนินิสต์*

สวัสดี

ผู้อ่านที่

เมื่อสักคราที่แล้ว มีข่าวว่าคอบนินิสต์จะบ่ำไก่เพื่อเติมพระราชบัญญัติไว้กับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อีก เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มทางการเมืองแห่งรัฐ โดยไฟเขียวให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะเข้าไปรบกวนปาร์ตี้โดยนิ่งเพลิน และมีการลงโทษซึ่งแม้กระทั่งภาคเอกชนที่ฝ่ายเดียวกัน ไม่ใช่แค่เป็นการทุยงให้เกิดความกระตือรือร้นแต่เป็นการพยายามให้เกิดความตื่นตัวและแรงจูงใจในประเทศ ไม่ใช่แค่การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เอาไว้

เหตุที่คอบนินิสต์ เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตั้งก่อตัว เป็นจ้างภัยอื่อว่านโยบายหลักที่สำคัญของคอบนินิสต์ คือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยแห่งชาติ และวิธีการที่ปฏิบัติอยู่ในเวลาอันนี้ ซึ่งได้แก่การระดมความลับสังผูกต่อการร้ายควบคู่กันไปกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตภัยดราภัยที่ไม่เป็นการเพียงพอ ซึ่งจ้าเป็นต้องวางแผนการที่จะให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศชาติ และประชาชานิยม รวมมาตรการตั้งกล่าว ได้แก่พระราชบัญญัติป้องกัน การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งจะต้องแก้ไขอีกรึงหนึ่งให้เหมาะสมและรวดเร็วทุกมิติ

ความจริง พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำล้วนคอบนินิสต์ที่ใช้กฎหมายป้องกันได้คราชีนใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ในทางปฏิบัติจะไม่ค่อยได้ผลเท่าได้แก่ เพราะปรากฏว่าภัยจากภัยทางเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยมีต่อกวีความร้ายแรงขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าจากเหตุผลของคอบนินิสต์ที่จ้าต้องใช้กำลังเพื่อต่อต้านการปลดปล่อยบ้านเมือง ก็เพื่อรับข้อหาภัยด้วยตัวเอง มิให้ขยายตัววุ่นแรงขึ้นเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของประเทศไทยและราชบัลลังก์ ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับว่าพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ ยังมีช่องโหว่หรือข้อบกพร่องอยู่นั่นเอง จะนั่น ความคิดในการที่จะแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินั้นเสียใหม่ เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์จึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก

* จาก รายงานผู้อุปถัมภ์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 39 วันเดือนที่ 19 มิถุนายน 2511 หน้า 4-5

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการป้องกันหรือปราบปรามคอมมิวนิสต์ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุแวดล้อมหลายประการ สำพังแต่เพียงการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษหนักขึ้น หรือให้อำนาจอย่างเฉียบขาดแก่เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองอย่างเดียวเห็นจะไม่เพียงพอ อย่างแน่นอน เพราะคอมมิวนิสต์นั้นมีลักษณะแตกต่างกว่าอาชญากรธรรมดា เนื่องจากมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเมือง จะนั้น วิธีดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเผยแพร่ลักษณะนั้น หรือการก่อความไม่สงบต่าง ๆ จึงกระทำด้วยวิธีการอันสับซับซ้อนหรือในลักษณะชอบแฝงยากที่จะหาหลักฐานมาดำเนินคดีอย่างเปิดเผยได้ นอกจากนั้นการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ ในประเทศไทย รวมทั้งในประเทศไทยเอง ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ได้รับการสนับสนุนหรือประสานงานกับคอมมิวนิสต์ จาภายนอกประเทศไทยทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมอีกด้วย

เมื่อการดำเนินงาน ของคอมมิวนิสต์มีผู้ชักใยอยู่ภายนอกประเทศไทย การกำหนดโทษอย่างหนักในกฎหมายก็ดี หรือการให้อำนาจอย่างเฉียบขาดแก่เจ้าหน้าที่ในการปราบปรามก็ดี จึงเป็นแต่เพียงวิธีแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น เนื่องจากคอมมิวนิสต์ย่อมมีตัวตนตัวแทนอยู่รับช่วงงานกันไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย สิ่งที่ควรกระทำจึงน่าจะได้แก่การจำกัดภาระด้านกฎหมายเหตุต่าง ๆ ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์อาศัยเป็นช่องโหว่แทรกซึมเข้ามาซักจุ่งให้ประชาชนหลงผิด และหากไปเป็นเครื่องมือมากกว่า เพราะหลักการดำเนินงานคอมมิวนิสต์นั้นอยู่ที่การพยายามซักจุ่งให้ประชาชนเกลียดชังรัฐบาลของตน ไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ได้รับอยู่ โดยอวดอ้างว่า คอมมิวนิสต์จะนำความสุขสบายหรือสภาพที่ดีกว่าให้ พูดง่าย ๆ ก็คือคอมมิวนิสต์อาศัยการสนับสนุนของประชาชนที่หลงผิดในแต่ละประเทศนั้นเองเป็นเครื่องมือ และเมื่อทางราชการทำการปราบปรามอย่างเด็ดขาด คอมมิวนิสต์จะยกขึ้นเป็นข้ออ้างต่อไปว่ารัฐบาลกดขี่หรือฆ่าฟันประชาชนของตนเอง

เคยมีผู้กล่าวว่า คอมมิวนิสต์นั้นเปรียบเสมือนเชื้อร็อก ซึ่งจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อยูไนสิ่งโซ蔻ร์ก และเมื่อพิจารณาวิธีการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ที่ใช้ได้ผลมาแล้ว ก็จะเห็นว่าเหตุที่คอมมิวนิสต์ยกขึ้นซักจุ่งให้ประชาชนหลงเชื่อ มากได้แก่การยุยงให้เห็นว่ารัฐบาลทางเศรษฐกิจหรือความยากจนของประชาชน เกิดจากรัฐบาลกดทั้งไม่เอาใจใส่เหลียวแลบ้าง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีการกดขี่บ้าง หรือไม่ให้ความยุติธรรมเพียงพอบ้าง ฝ่ายบริหารมีแต่การทุจริตคอร์ปชั่น หรือฉ้อราษฎร์บังหลวงบ้าง ตลอดจนการ

ที่มีบุคคลบางพวก บางหมู่เข้าใช้อำนาจปกครองบ้านเมืองเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือกอบโกย ความมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ตนเองและพวกพ้องบริวารบ้าง ข้ออ้างต่าง ๆ เหล่านี้จึงมีลักษณะเหมือน สิงโสโตรก หรือป้อเกิดแห่งความจริญเดิบโถของเชื้อโรค

เมื่อคณะปฏิรูปได้แสดงเจตนาอันแน่วแน่ที่จะทำการปรับปรุงคอมมิวนิสต์ซึ่งถือ ว่าเป็นภัยร้ายแรงที่คุกคามประเทศชาติอยู่ในเวลานี้ให้หมดสิ้นไป โดยตกลงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เสียใหม่ ก็ควรจะได้พิจารณาสอดส่อง ขัดเหตุต่าง ๆ ที่คอมมิวนิสต์นิยมหยັບຍกขึ้นมาเป็นข้ออ้างในการซักจุ่งให้ประชาชนหงุดหงิด ให้หมดไปด้วย เพราะถ้าหากสามารถพิสูจน์ให้ประชาชนเชื่อถือว่าเหตุต่าง ๆ ที่คอมมิวนิสต์ อ้างมานั้นไม่มีอยู่ในบ้านเมืองแล้ว คอมมิวนิสต์ก็ยอมจะหาช่องทางแทรกซึมเข้ามาหรือขยายตัว ได้ยาก และคงจะหมดไปในที่สุด

ตัวอย่างการพูดวิจารณ์หนังสือฉบับเทิงประเภทร้อยแก้ว วิจารณ์เรื่อง “หนึ่งในร้อย” ของดอกไม้สด*

สวัสดี

หนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ของดอกไม้สดนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับความยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมชั้นเอกของดอกไม้สด แต่ก็ได้รับความยกย่องว่าเป็นวนนิยายชั้นดีเรื่องหนึ่งของไทย และในความจำของข้าพเจ้า ไม่มีใครเคยติให้เตือนว่าอย่างไร มักจะได้ยินคำกล่าวไปในทำนองแสดงความนิยม คือ มักจะอุปนิสัยใจคอของตัวพระเอก คือ พระอรรถคดีวิชัย และมักจะตัวเองเอก คือ อนงค์ ว่าเป็นคนมีจิตใจดี และชนนักประพันธ์ว่า สามารถสร้างตัวละครอย่างอนงค์ให้คนอ่านนึกนิยมได้ ในสายตาของข้าพเจ้านั้น หนังสือเรื่องนี้เป็นหนังสือดีมากเล่มหนึ่งจะเป็นโดยมาตรฐานหนังสือไทย หรือหนังสืออังกฤษก็ตาม แต่ก็มีข้อบกพร่องบางประการ ซึ่งจะได้วิจารณ์ต่อไป

การที่จะวิจารณ์หนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด โดยเฉพาะของนักประพันธ์ที่เขียนหนังสือดี หลายเล่มเป็นการยาก ยิ่งถ้าผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ ของผู้ประพันธ์นั้นหลายครั้ง ก็ยิ่งยาก จำเป็นที่จะต้องกล่าวพาดพิงไปถึงหนังสือเล่มอื่น ๆ บ้าง อันงานประพันธ์ของดอกไม้สดนั้น คนอ่านหัวใจไม่ค่อยติด อาจเป็นเพราะในประเทศไทยไม่นิยมการติดกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใด แต่เมตรสหายที่คุ้นเคยกับนักประพันธ์ มักจะกล่าวในทำนองสัพยอกว่า พระเอกและนางเอกในหนังสือมักจะเป็นคนดีเกินไป ในชีวิตจริงหาไม่ได้ ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยกับคนเหล่านี้ แต่ว่าบังเอญทราบวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ว่า “ได้จดใจแต่งวนนิยายขึ้นเพื่อให้เยาวชนอ่าน จึงควรจะวาดภาพให้เยาวชนมีกำลังใจที่จะघยบกับชีวิต และข้าพเจ้าก็สนใจกับกลวิธีของการประพันธ์ว่าในเมื่อมีวัตถุประสงค์เช่นนั้นแล้ว ได้รับความสำเร็จตามจุดประสงค์แค่ไหน โดยอาศัยกลวิธีอะไรบ้าง ข้าพเจ้าเห็นว่า ในประเภทหนังสือสำหรับเยาวชน วนนิยายนอกไม้สด ได้รับความสำเร็จเกินความคาดหมายของตัวผู้ประพันธ์ เพราะคนทุกเพศทุกวัยพากันอ่าน ด้วยความเพลิดเพลิน แม้เมื่อเวลาเข้าห้องนอนได้ด้วยความเพลิดเพลินอีก จึงเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า วนนิยายนอกประพันธ์ผู้นี้เป็นศิลปกรรมอันประณีต เรื่องที่มีตรสหารสัพยอกรึงมิใช่ ข้อมูลพร่องใหญ่ของวนนิยายนอกประพันธ์ผู้นี้

*ศิลปกร, มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ ແນະນາງทางเรียนวรรณกรรมวิจักษณ์และวรรณคดีวิชาชีพ พระนคร : โรงพิมพ์ครุสภาก พระสมเดช สิงหาคม 2511 หน้า 47

สำหรับเรื่อง “หนึ่งในร้อย” นั้น คนทั่ว ๆ ไปมักจะกล่าวกันว่า ตัวพระเอกเป็นคนดี เกินไป เช่นเดียวกับหนังสือเรื่องอื่น แต่ข้าพเจ้าเห็นเช่นนี้ไม่ ข้าพเจ้าเห็นว่าตัวพระเอกในหนังสือเรื่องนี้ เป็นคนดีชนิดที่จะหาได้ในชีวิตจริง ๆ และในประเทศไทยนั้นหาได้ไม่ยากนัก แต่มิใช่ว่าคนซึ่งพระอรรถคดีเป็นคนดีอย่างเหลือเกินไม่ พระเอกในเรื่อง “หนึ่งในร้อย” เป็นคนมีความบกพร่องไว้สมดุลกับความดี ตรงตามที่พูดในชีวิตทั่ว ๆ ไป จะไม่เหมือนกับชีวิตจริง ก็ตรงที่ได้ผลจากคุณงามความดีของตนอย่างสมค่าเท่านั้น แต่ว่าที่ผู้อ่านไม่สังเกตนั้น อาจเป็น เพราะความบกพร่องของกลวิธีในการประพันธ์ หรือความบกพร่องอาจเป็นของผู้อ่านเอง อย่างโดยอย่างหนึ่ง ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไป

ก่อนที่จะวิจารณ์กลวิธีและเนื้อหาของหนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ควรทำความเข้าใจ กันอีกข้อหนึ่ง คือ การอ่านหนังสือของนักประพันธ์คนหนึ่งคนใด เราต้องอ่านด้วยจิตใจที่ สอดคล้องประสานกับกลสมัยที่หนังสือนั้นแต่งขึ้น เช่น ถ้าเราจะอ่านหนังสืออิเหนาด้วยจิตใจ ของคนใน พ.ศ. 2506 แท้ ๆ และจะติว่าหนังสือนั้นไม่ดี เพราะมีการถือชั้นสกุล ก็จะผิดหลัก การอ่านอย่างยิ่ง คือ เราจะอ่านหนังสือเก่า ๆ ที่แต่งมาเป็นเวลานาน ไม่ได้สอบไรเลย นัก อ่านจึงต้องมีจินตนาการสามารถเข้าไปอยู่ในสภาพสมมติด้วยสติปัญญา หนังสือของ ดอกไม้สตันนั้น สำหรับนักอ่านที่เยาว์วัย ก็จะต้องใช้จินตนาการเช่นนั้น แต่นักอ่านที่อยู่ในวัย เดียวกันกับนักประพันธ์ ก็ยอมมีระดับและวิธีความนึกคิดไปอีกแบบหนึ่ง

ดังได้กล่าวมาแล้ว บทวิจารณ์นี้เขียนสำหรับนักอ่านหนุ่มสาวในสมัยนี้ จึงจะต้องอธิบาย อะไรมากอย่างที่นักอ่านสูงวัยกว่ารู้ดีแล้ว และอาจมีปฏิกริยาต่อเหตุการณ์หรือพฤติการณ์ใน หนังสือ ผิดแยกจากนักอ่านหนุ่มสาวในสมัยนี้เป็นอันมาก

จะได้กล่าวถึงนวนิยายเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ที่ลະด้าน ๆ ดังต่อไปนี้

จาก ในการเขียนนวนิยาย ผู้ประพันธ์เขียนแล้วเหตุการณ์ ในสมัยหรือในชีวิตของ ผู้อ่านและผู้ประพันธ์ร่วมกัน ผู้ประพันธ์ก็ไม่ค่อยต้องบรรยายจากมานัก 札ก คือ ภาพเบื้อง หลังของพฤติการณ์ต่าง ๆ ในหนังสือนั้น เช่น เป็นของหลังพฤติการณ์ของตัวละครรำ เรื่องอิเหนา ก็คือ ประเทศชาตามุจินตนาการของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านฯ แต่ในหนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ผู้ประพันธ์ไม่ได้วัดภาพจากเบื้องหลังให้คนอ่านเลย ทั้งนี้ก็เพราะว่าเขียนถึง พฤติการณ์ในสมัยของผู้ประพันธ์นั้นเอง แต่สมัยนั้นก็ได้ล่วงเลยมากว่า 30 ปีแล้ว ผู้วิจารณ์ จึงจะต้องอธิบายจากของนวนิยายนั้นให้ผู้อ่านบ้าง

ในสมัยที่เหตุการณ์ในเรื่อง “หนังในร้อย” เกิดขึ้นนั้นประเทศไทยยังมิได้พัฒนาทางวัฒนธรรมปัจจุบันนี้ ถนนในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างเดียว พลเมืองในกรุงเทพฯประมาณเท่าผลเมืองของนครเชียงใหม่ในปัจจุบันนี้ จะน้อยกว่าเสียด้วยซ้ำ คนที่มีรอยยันต์ เป็นคนที่มีฐานะเดี๋ยวคนฐานะปานกลาง ยังไม่นิยมใช้ร้อยยันต์ ตามลัทธิตากอากาศชัยภะเล็กใหญ่ส่วนมากนิยมกันมีเพียงแห่งเดียวคือ หัวหินคนที่จะพักแรมที่โอดีลหัวหินก็เป็นคนอยู่ในฐานะเดี๋ยวคน มี滋生นั้นก็จะสร้างทำตัวอย่างผู้มีฐานะเดี๋ยวคนนั้น ข้าราชการชั้นคุณหลวง คุณพระพ่อค้าคหบดี ที่มีฐานะปานกลาง ไม่พักแรมที่โอดีล และคนที่ไปเที่ยวชัยภะเล ก็มักเป็นคนที่นำสมัย คนธรรมชาติสามัญไม่คิดไปถึงการพักผ่อนที่ชัยภะเลกันกี่คน

ถนนจากพระนครไปต่างจังหวัดเกือบไม่มีเลย การคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดต่างๆ มีการรถไฟเป็นส่วนใหญ่ เรือใหญ่ที่รับคนโดยสารก็มีระหว่างจังหวัดชัยภะเลเท่านั้น

บ้านใหม่ ๆ มีเครื่องเรือนทันสมัยอย่างที่เห็นทางย่านถนนสุขุมวิท ในปัจจุบันนี้หาได้ยากที่สุด คนไทยที่คุ้นเคยบริเวณบ้านให้สวยงามมีน้อย โดยมากดูแลพอไม่ให้รกร้าง ถ้าเห็นบ้านใหม่มีบริเวณหรือสวนงามคงจะเป็นบ้านชาวต่างประเทศหรือบ้านข้าราชการชั้นสูง หรือบ้านเศรษฐี ซึ่งไม่ค่อยมีจำนวนมากนัก แม้พระราชวงศ์ที่จะมี wang คงไม่ใช่พระองค์ ถ้าชั้นอนุวงศ์ก็มีฐานะเหมือนคนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่

ในการวัฒนธรรม การทำตามอย่างฝรั่งยังมีน้อย คนในสมาคมที่นำสมัยเริ่มจะนิยมแต่งกายอย่างฝรั่งในงานราตรี แต่ถ้าไม่ใช่งานราตรีผู้ชายนุ่งผ้าม่วงโง่กระเบน สวมเสื้อแบบที่เรียกว่าราชปะแตนต์ ผู้หญิงนุ่งผ้าชิน ซึ่งทำด้วยแพรต่างประเทศบ้าง ผ้าไหมหางกระอกจากนครราชสีมาบ้าง ผ้าไหมจากเชียงใหม่บ้าง ที่นุ่งเป็นสะเก็ตเหมือนชาวตะวันตกนั้นเกือบไม่มีเลย แต่เสื้อผ้าที่ดัดแปลงตามสมัยของฝรั่งตามบ้านคนที่มีฐานะกลาง ๆ การรับประทานอาหารที่โต๊ะและนั่งเก้าอี้มีน้อยมาก

กุลสตรีที่ไปไหนคนเดียว แม้ในเวลากลางวันเกือบไม่มีเลยอย่างน้อยต้องมีเพื่อนเดินร่วมไปด้วย อาจเป็นคนรับใช้ในบ้านก็ได้ ถ้าไม่มีญาติร่วมไปด้วย ผู้หญิงที่ขับรถยันต์เอง “เบรี้ยว” มาก กุลสตรีที่เดินรำแบบลีลาศในปัจจุบันนี้ ถือว่า “ภนัชไหม” อย่างยิ่ง มักจะมีสตรีที่มีพี่ชายเป็น “นักเรียนนอก” หรือที่บิดามารดาควบหาสมาคมกับชาวตะวันตกเท่านั้นที่กล้าเดินรำกุลสตรีที่ “เด้นรำ” เกือบจะนับตัวได้ในพระนคร

ชนบทธรรมเนียมของชาวต่างประเทศ เพิ่งจะเข้ามาปรากฏไม่กี่มานะน้อย และมีการถกเถียงกันทั่วไปว่า คนไทยควรรับหรือควรรังเกียจเพียงไหน อย่างไร เช่น ประเพณีที่คุ้มครองจะไปไหนด้วยกัน โดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม ประเพณีการหมั้นกันด้วยแหวนเพชร แทนที่จะใช้ทองหมั้น ประเพณีการให้ลูกผู้หญิงศึกษาในมหาวิทยาลัยร่วมกับผู้ชาย ประเพณีใช้เสื้อผ้าอาบน้ำทะเลที่ปักคลุมร่างกายแต่น้อย เปิดให้เห็นส่วนขาและส่วนอกมาก ๆ เป็นต้น

ในหนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ผู้ประพันธ์มิได้พรรณนาจากเท่าที่กล่าวมานี้ให้เห็น เพราะเป็นที่รู้กันทั่วไปในสมัยที่ประพันธ์เรื่องนี้ผู้อ่านในสมัยปัจจุบันที่มีจินตนาการ ก็จะสังเกตและอนุમานเอาเองได้แต่บางคนก็จะไม่สามารถเห็นได้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นภาพจากเหล่านี้นิด ๆ หน่อย ๆ ด้วยกลิ่นธีต่าง ๆ เพื่อประโยช์แก่การดำเนินเรื่องซึ่งจะได้กล่าวถึงในหน้าต่อ ๆ ไป

โครงเรื่อง โครงเรื่องของหนังสือ “หนึ่งในร้อย” นั้นคือ มีผู้หญิงสาวคนหนึ่งมีทรัพย์สมบัติ ชื่อ อนงค์ มีชาญหนุ่มที่มีฐานะดี ๆ และประพฤติจะแต่งงานด้วยหลานคน อนงค์ประพฤติตนอย่างผู้หญิงสมัยใหม่เดิมที่ในสายตาของคนที่นิยมรักษาประเพณีเดิมแล้ว จะต้องจัดให้เป็นผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติของกุลสตรีไทยเลย หญิงคนนี้ในที่สุดได้เลือก嫁เข้ามาในครอบครัว แต่ที่เลือก嫁ดังนี้ คือพระชายคนนั้นเป็นคนดี มีจิตใจสะอาด มีความเสียสละให้วงศ์ยุติพื่น้อง ทำให้อนงค์ผู้ที่เป็นหญิงที่น่าสมมัย เชื่อถือและแน่ใจว่า เขายังต้องเป็นสามีที่เป็นที่พึ่งของหล่อนตลอดชีวิตได้เป็นแน่

จุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้มีอยู่ 2 ประการ ประการหนึ่งก็คือ คนที่มีอุปนิสัยพอใจในการเสียสละ ขอบให้มากกว่ามาจากคนอื่นนั้น มักจะเป็นผู้ใหญ่เสมอ คนที่ได้รับประโยชน์ต่าง ๆ จากเขามักจะเป็นคนเคยชินกับการที่เขาให้ ต่างคนต่างก็จะเรียกร้องให้ช่วยเหลือให้เข้าต้องให้อะไร ๆ อุปเรื่อย ๆ คนที่มีอุปนิสัยเช่นนี้ ผู้ที่เลิงเห็นคุณความดีอันแท้จริงของเข้า จะต้องเป็นคนมีสติปัญญา ช่างสังเกตช่างคิด แต่คนที่ช่างคิดมีน้อย อนงค์ เป็นหญิงที่ช่างสังเกต ช่างคิดเป็นพิเศษ จึงสามารถเลิงเห็นคุณค่าของคน เช่น พระอรรถคติวิชัย ตัวพระเอกในเรื่องนั้นได้สาระสำคัญอีกอันหนึ่งของหนังสือเรื่องนี้ก็คือ หญิงที่นิยมประพฤติเป็นคนนำสมัยนั้น หากใช้จะไร้เสียซึ่งคุณความดีไม่ ความนิยมของคนนั้น ขึ้นอยู่แก่สิ่งแวดล้อมที่นำสมัย กับประพฤติตาม สิ่งที่ควรถือเป็นคุณสมบัติของกุลสตรีหรือไม่นั้น หากใช้สิ่งที่ประจักษ์ง่าย ๆ แต่ภายนอก แต่ที่น้อยกว่าจะจิตใจของกุลสตรีมากกว่าอย่างอื่น

ความสำเร็จของนักประพันธ์ ในการแสดงจุดมุ่งหมายของตน ความสำเร็จของนักประพันธ์ในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านด้วยเป็นส่วนใหญ่ผู้อ่านบางคนก็เห็นจุดมุ่งหมายแจ่มแจ้ง ตรงกับที่นักประพันธ์ตั้งไว้ ผู้อ่านบางคนก็อาจเป็นคนและอย่างเรื่อง “หนึ่งในร้อย” นับว่าได้รับความสำเร็จ เพราะผู้อ่านจำนวนมากชอบนางเอก ผู้อ่านจำนวนมากแม้ที่ไม่ชอบหญิงที่ประพฤติเป็นคนนำสมัยอย่างองค์ ก็ไม่วังเกียจตัวองค์ และสรรเสริญว่าองค์เป็นหญิงที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีจิตใจดี และการที่องค์เลือกเอาพระอธรรมคดีเป็นคู่ครองนั้น ก็เป็นการกระทำที่ถูกต้องสมควร แต่จะได้เผยแพร่ตามทากฐานไปทั่งหญิงอื่นที่ประพฤติเหมือนองค์ ด้วยหรือไม่นั้น ไม่มีผู้ใดจะสามารถทราบได้ จากที่ผู้วิจารณ์ติดตามความเห็นของผู้อ่าน เท่าที่จะทำได้ มักได้รับทราบในเดือนที่นิยมพระอธรรมคดีมากกว่า แต่ก็มีคนสองสามคนกล่าวว่า ถ้าได้รู้จักหญิงที่ “เบร์ยَا” อย่างองค์ และให้เป็นคนช่างสังเกตอย่างองค์แล้ว ก็จะยอมรับว่า เป็นสตรีที่มีคุณสมบัติ เมื่อประมวลความคิดเห็นจากคนอ่านจำนวนมาก จะเห็นว่านัก-ประพันธ์ได้รับความสำเร็จตามจุดประสงค์พอสมควร

กลวิธีของผู้ประพันธ์ วิธีการที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายนั้น นัก-ประพันธ์คนหนึ่ง ๆ ใช้หลายอย่างต่างกัน วิธีการที่สำคัญที่สุดของนวนิยาย คือการดำเนินเรื่อง และวิธีการดำเนินเรื่องของนวนิยายนั้น ต้องดำเนินโดยอาศัยลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกันไป หากใช้ดำเนินเรื่องไปโดยไม่อาศัยลักษณะนิสัยไม่ การแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครต้องอาศัยกลวิธีที่แบบเนียน ในเรื่อง “หนึ่งในร้อย” นี้ ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีแบบเนียนมาก คือ อาศัยบทสนทนาระหว่างตัวละครอยู่ ๆ แสดงนิสัยของตัวละครสำคัญบ้าง อาศัยการบรรยายของตนเองบ้าง แต่การบรรยายนั้นก็ทำให้ลายแบบ บางครั้งก็อธิบายการแต่งตัว ของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง บางครั้งก็บรรยายการเคลื่อนไหวกิริยาอาการ บางคราวก็อาศัยการพรรณนาลักษณะสถานที่ นาน ๆ ทีหนึ่ง จึงใช้นิเทศโทรหาร คือ อธิบายเหตุผลที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอ้างธรรมดาวิกฤต แสดงอ้างอารมณ์ในคำสอนmanyak เป็นเหตุผลบ้าง

กลวิธีในการแสดงลักษณะนิสัย สำคัญมากสำหรับส่วนของหนังสือ แต่กลวิธีในการดำเนินเรื่องเองก็ยังมีอีก และสำคัญมากสำหรับส่วนหนังสือเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่าง ในหนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” นี้ ผู้ประพันธ์ตั้งใจจะให้อนุคติได้แต่งงานกับพระอธรรมคดีในที่สุด แต่จะทำอย่างไร อนุคติจึงจะยอมแต่งงานกับพระอธรรมคดี หรือจะทำอย่างไรจะให้พระอธรรมคดีรักอนุคติ ถ้าจะให้เป็นว่า วันหนึ่ง พระอธรรมคดีผู้ที่เป็นคนต่างรุ่นต่างสั่งคอมกับอนุคติ ก็เกิด

ความรักขึ้นมา เพราะเสนอห์ขององค์ก็จะทำให้เรื่องไม่สมเหตุสมผล ในการที่จะทำให้อนงค์ กับพระอรรถดีม่าแต่งงานกันได้ จะต้องอาศัยเกลียวต่าง ๆ หลายเกลียว แล้วเรื่องจึงจะไป กันเข้าเป็นเรื่องที่กลมกลืนกันดี ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลิธีที่แบบเนียนอีกคือ “ได้กล่าวตั้งแต่ต้น เรื่องนี้เพื่อนบ้านใหม่คือพระอรรถดีได้สังเกตว่ามีบ้านใหม่กำลังปลูก ตั้งแต่วันแรกที่กลับ มาบ้านเดิมในกรุงฯ แล้วต่อมาปรากฏว่าเจ้าของบ้านใหม่นี้เป็นบ้านของอาวุขององค์ ต่อมา ได้กล่าวถึงช้อย น้องสาวคนเล็กของพระอรรถดีว่ามีสามีเจ็บเป็นเวลานาน ในที่สุดสามีก็ตาย แล้วช้อยก็ย้ายกลับมาอยู่กับมารดาและพี่ชาย แล้วปรากฏว่า อาวุขององค์นั้นเคยเป็นครูของ ช้อย องค์กับพระอรรถดีจึงมีโอกาสใกล้ชิดกัน จนองค์ได้รู้อุปนิสัยอันแท้จริงของเข้า เพราะได้ยินจากช้อย แม้การดำเนินเรื่องให้พระอรรถดีกับองค์มีโอกาสได้ใกล้ชิดกันเช่นนี้ ผู้ประพันธ์ก็มิได้ก้าวเข้ามาพาเรื่องไปอย่างรวดเร็ว แต่ได้พาเรื่องไปทีละเล็กน้อย เช่น ในฉากที่มารดาและพี่น้องไปรับพระอรรถดีที่สถานีรถไฟ ในตอนนั้นช้อยก็ได้กล่าวแสดง ความน้อยใจว่าตัวเป็นคนที่ไม่ได้รับความสนใจ น้องชายคนเล็กซึ่งเป็น “นักเรียนนอก” นั้น มิได้ไปมหาสู่เมื่อんกับพี่ ๆ คนอื่น ผู้ประพันธ์อาศัยเกลียวต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว มีเกลียว ที่หนึ่งคือ นายร้อยตรีชัด น้องชายคนเล็กของพระอรรถดีเป็นนักเรียนนอก จึงได้เข้าไปสนใจ สนมกับองค์ เพราะมีทรงคนนี้ความนิยมต่างเมื่อันกัน ด้วยเหตุที่พี่ชายขององค์ 3 คน ล้วนได้ศึกษาในต่างประเทศ นายร้อยตรีชัดเป็นคนได้รับความช่วยเหลือจากพี่ชายของตน เคยขอเอาได้ทุกสิ่งทุกอย่างจึงเป็นคนที่ไม่ค่อยใช้ความคิด เห็นแก่ความสะดวกสบายของตน เป็นใหญ่ แต่เข้าเป็นคนรูปร่างดี มีมนรยาทเข้าสังคมได้ดี เป็นที่พอใจของคนทั่ว ๆ ไป องค์ ก็ชอบลักษณะภายนอกของเข้า แต่สังเกตว่าเข้าไม่มีอดทนคติ การที่องค์ชอบชัดแล้วจึงได้ว่า เข้าบกพร่องทำให้หล่อนหันไปสนใจกับพี่ชายของเข้า และยังมีเกลียวอื่น ๆ อีกหลายเกลียว คือ ๆ พื้นข้ามจานเป็นลายเชือกเส้นใหญ่

กลิธีในการที่จะแสดงลักษณะนิสัยของตัวเอกในเรื่อง ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ รสของหนังสือ ในหนังสือเรื่องที่วิจารณ์อยู่นี้ ผู้ประพันธ์ก็ได้ใช้กลิธีแบบเนียนเช่นเดียวกับ กลิธีในเรื่องอื่น ปัญหาของผู้ประพันธ์คือ จะทำอย่างไรให้คนอ่านได้รู้จักอุปนิสัยขององค์ ว่าเป็นคนซ่างสังเกตและซ่างคิด ทั้งที่เป็นลูกหนูของคนเดียวของครอบครัว พี่ชายทุกคนล้วน แต่จะนุ่นเออม เห็นเป็นบุคคลที่มีค่าสำหรับเขาก่ายยิ่ง ผู้ประพันธ์มิได้ใช้รีบอกรีบคนอ่าน ทราบตรง ๆ เลย แต่ได้ใช้กลิธีต่าง ๆ ใช้วิธีบรรยายกิริยาอาการขององค์ในการควบหาสมาคม กับเพื่อนผู้ วิธีโดยด้วยความต่าง ๆ วิธีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดนึกกับพี่ชาย วิธีจด

บันทึกในสมุดบันทึกประจำวัน ผู้ประพันธ์ค่อย ๆ วาดภาพให้ผู้อ่านเห็นเองเหมือนกับภาพลักษณ์ที่จะส่องเส้นจนเป็นภาพชัดขึ้นมา ทำให้ผู้อ่านได้รับสิ่งจากภารกิจภารกิจ ไม่ใช่สูญบังคับให้กลืนกินครั้งเดียวทั้งถ้วยทั้งชาม

ความสำเร็จของหนังสือเรื่องนี้ อุปกรณ์ที่ผู้ประพันธ์สามารถควบคุมตัวละครให้เด่นชัดจนทำให้ผู้อ่านน่ารักเมื่อันกับว่าได้รู้จักตัวคนเหล่านั้นจริง ๆ ทำให้เห็นกิริยาท่าทางท่วงทีและรสนิยม และให้ได้เข้าใจความนึกคิดของตัวละครไปด้วย พ้อไม่ให้คนอ่านงงว่าที่ทำเช่นนี้ เพราะเหตุอะไร ผู้ประพันธ์ได้อธิบายแต่เพียงพอต่อไม่มากเกินไป หนังสือนี้จึงไม่ยากสำหรับที่เยาวชนจะอ่านเข้าใจ แต่ไม่อธิบายจนเกลียดเป็นเทคโนโลยีสื่อเรื่องจิตใจของคนไป

ในการประกอบศิลปกรรมทางหนังสือ หรือเรียกว่ายัง ๆ ว่า แต่งหนังสือ ถ้าเนื้อเรื่องเบรี่บได้ด้วยเนื้อผ้า ภาษา ก็เบรี่บเที่ยบเหมือนไข่ที่ใช้หอกผ้า ในกราฟฟิค จะต้องเลือกเฟ้นไข่มาใช้หอกให้เหมาะสมแก่ผ้านั้นได้ในการแต่งหนังสือที่ต้องเลือกเฟ้นถ้อยคำมาใช้จันนั้น ผู้ประพันธ์หนังสือ “หนึ่งในร้อย” เป็นผู้รักษา พยายามเลือกเฟ้นถ้อยคำสำนวนมาใช้อย่างประสานเสียงไม่แพ้เรื่องอื่นใดที่เคยแต่ง และในบทสนทนาก็ได้ทำให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครแต่ละตัว ให้ดียิ่ง เพราะได้หาถ้อยคำที่เหมาะสมแก่ตัวละคร ทำให้แลเห็นบุคลิกภาพของเขางานเด่นชัดสำนวนสนทนากับตัวละคร กับสำนวนสนทนากับพระอรรถคดีวัยนี้ แสดงให้เห็นพื้นฐานทางการศึกษาอบรม ทั้งแสดงวัยและรุ่นของคนทั้งสองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสำนวนของหลวงศักดิ์ ผู้เป็นทั้งเพื่อนและน้องของพระอรรถคดีนั้น มักจะได้รับคำชมแซ่จากผู้อ่านว่า ผู้ประพันธ์ทำให้เห็นตัวบุคคลได้ชัดเจนดีแท้

เท่าที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นการแสดงคุณสมบัติของหนังสือ “หนึ่งในร้อย” บัดนี้จะได้กล่าวถึงข้อบกพร่องบ้าง ข้อบกพร่องของหนังสือเล่มนี้ เป็นข้อบกพร่องเล็กน้อยทางศิลปะของการประพันธ์ แต่เป็นข้อพิรุณสำคัญในด้านความเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะให้เป็นหนังสืออันเป็นแบบอย่างแก่เยาวชน แต่จะแก่ไว้เลยในขณะนี้ก็ได้ว่าข้อบกพร่องนี้อาจเป็นจุดแสดงความเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการของหนังสือของดอกไม้สด จากความเป็นหนังสือของเยาวชนกลายเป็นหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่าน “หนึ่งในร้อย” มีความสำคัญแก่ประวัติวัฒนธรรมไทยในแห่งนั้นด้วย ในเรื่องข้อนบกพร่องก็คือ จะเป็นด้วยเจตนาให้ผู้อ่านอนุมานเอาเองหรืออย่างไรไม่ทราบ ผู้ประพันธ์ได้ทิ้งให้เกิดความเข้าใจกันทั่วไปว่า พระอรรถคดีเป็นคนมีนิสัยดีแท้ เป็นแบบอย่างของคนดี ไม่มีคำบรรยายในตอนไหนหรือถ้อยคำในบทสนทนากับตัวละครใด กล่าวทำหน้า

พระอรรถคดีเลย นอกจากขบนี้ในเรื่องที่ขึ้นมาเท่านั้น แต่พระอรรถคดีเป็นคนบกพร่องในอุปนิสัยซึ่งเยาวชนไม่ควรถือเป็นเยี่ยงอย่างอยู่อันหนึ่ง คือเป็นคนใจอ่อนเกินไป ความใจอ่อนเกินไปกับความอ่อนแอนนี้แยกออกจากกันยาก โดยมากคนใจอ่อนมักอ่อนแอบ ที่ว่าพระอรรถคดีเป็นคนใจอ่อนเกินไปนั้นเห็นได้จากการกระทำหลายอย่าง เช่นปล่อยให้น้องชายเอาเครื่องแต่งห้องของตัวไปใช้ และไม่ได้ตักเตือนให้รู้สึกตัวว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ความบกพร่องในเรื่องอุปนิสัยของชัดนั้น พี่ชายใหญ่คงจะมีส่วนรับผิดชอบร่วมกับมารดาหากพอสมควร เพราะพี่ชายใหญ่ก็ได้มีโอกาสเป็นหัวหน้าครอบครัว ได้เลี้ยงให้ความอุปการามาก ถ้าพระอรรถคดีไม่เป็นคนใจอ่อนเกินไปหรืออ่อนแอบไม่กล้าตีเดียนสั่งสอนน้องให้มีความเป็นลูกผู้ชาย ควรมี ชัดอาจเป็นคนนิสัยใจดีกว่าที่แสดงออกในเรื่องของหนังสือนั้น แทนที่จะเป็นคนดื้น ๆ ง่าย ๆ อาจเป็นคนที่รู้คิดมากกว่าที่แสดงออกให้อนงค์เห็นก็เป็นได้ เมื่อมารดาทำอะไรไม่ถูก เช่นกระซิบกระซับและความหวังลูกไม่ไว้ให้น้องชาย แทนจะดีไม่รับประทาน คนที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้พิจารณาคดีมีอำนาจเหนือชีวิตและความเป็นอยู่ของราชภรา จำนวนบ้านแสน น่าจะมีวิธีการที่ทำให้มารดาเกรงใจตนได้ แต่พระอรรถคดีเลือกอาทางที่จะเป็นลูกผู้ชายที่น่าเอ็นดู รักแม่กลัวแม่มากกว่าความบกพร่องในอุปนิสัยของพระอรรถคดีที่กล่าวมานี้ ไม่มีอะไรในหนังสือแสดงให้เห็นเลย ถ้าจะว่าเป็นเจตนาที่จะให้ผู้อ่านอนุมานเอาเอง ก็ไม่ค่อยจะกล่าวได้เต็มปากนัก เพราะได้อธิบายสิ่งอื่น ๆ ละเอียดลออทุกอย่าง น่าจะถือเป็นความพัลลังผลหรือคิดไม่ทันมากกว่า การที่ผู้ประพันธ์ไม่ได้มีอะไรแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในอุปนิสัยของพระอรรถคดีนี้ ทำให้ผู้อ่านจำนวนมากไม่เข้าใจว่า คนที่เป็น “หนึ่งในร้อย” นั้นคือตัวพระอรรถคดี และเป็น “หนึ่ง” ในทางที่ดีแท้จริงคนที่เป็น “หนึ่งในร้อย” นั้น ในตระคนของผู้วิจารณ์คือองค์ เพาะผู้ชายที่ใจดีและใจอ่อนนั้นเป็นลักษณะสามัญ มีอยู่ทั่ว ๆ ไป จะพิสูจน์ได้ว่า เมื่อหนังสือเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ออกมานั้นประชาชน ได้มีคนอ่านหลายคนแต่ลงว่า พระอรรถคดีนั้นเหมือนคนนั้นคนนี้อยู่ปอย ๆ และผู้ที่รู้จักคนไทยทั่วไปย่อมจะเห็นอยู่เสมอว่า ลูกชายหรือลูกหญิงคนใหญ่เป็นคนเสียสละความสุขส่วนตัวหลายอย่าง หลายประการ เพื่อที่จะให้น้องร่วมมารดาหรือแม่เพียงร่วมบิดาได้เล่าเรียน และในที่สุดนั้น ๆ กลับได้มีความก้าวหน้าในเชิงยิ่งกว่าตัวพี่ของนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เขาเหล่านั้นมิได้ทำตนให้เป็นที่น่าสงสารเหมือนพระอรรถคดี มีความเข้มแข็งพอที่จะอบรมให้น้อง ๆ รักและเกรงกลัว และมารดาที่มีความเกรงใจด้วย พระอรรถคดีจึงไม่ใช่ “หนึ่งในร้อย” ในทางที่ดีเป็นที่น่าพิศวง เมื่อเปรียบกับบุตรองค์แล้ว บุตรองค์เป็นคนที่น่าพิศวงกว่า เพราะบุตรองค์เป็นลูกผู้หญิง

คนเดียวของครอบครัว เคยสุขเคยสบาย ไม่เคยมีปัญหาในชีวิตเลย แต่เป็นคนช่างคิดช่างหยังใจคน เป็นคนคิดลึกไม่ผิวนิ่ม ทำให้น่าพิศวงน่าซึ้มไปถึงเจ้าคุณบิดาขององค์ผู้ชี้ช่องจะได้ เคยเป็นผู้พิพากษาเมื่อตนกับพระอรรถคดีตามราชทินนามที่ปรากฏ เจ้าคุณผู้นี้มีวิธีอบรมบุตร ริচาให้เป็นคนใช้สติปัญญา หรือมีฉันนั้นก็คงจะเป็นอิทธิพลของคุณอาแฟดขององค์ ซึ่ง เคยเป็นครูของช้อย คงจะได้ทำให้อนงค์เป็นคนมีสติอย่างได้อย่างหนึ่ง

แต่มีคนติดความของเรื่อง “หนึ่งในร้อย” ไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งนำสนใจเหมือนกันคือ ตัว ละครในหนังสือเรื่องนี้เป็น “หนึ่งในร้อย” กันเกือบทุกด้วย ตัวสำคัญก็คือพี่ชายคนเล็กของ องค์ที่ทำเสียง “ชีชี” อุยู่เรื่อย แต่มีภานุพิเศษรู้ใจน้องยิ่งกว่าพี่ชายคนอื่น ๆ คุณนายมารดา ของพระอรรถคดี นั่นก็ “หนึ่งในร้อย” อีกคนหนึ่ง เพราะผิดปกติของมารดาหมายถึงหลายเชิง มักจะยืดเวลาลูกชายให้ญี่เป็นที่พึง “ไม่เข้มขี่ยวเหมือนคุณนายผู้นี้” พระอรรถคดีเป็น “หนึ่งในร้อย ในฐานะที่ว่าเป็นผู้พิพากษา เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แต่ปักษ์ของคนในครอบครัวไม่ได้ ต้อง ยอมให้น้องชายชุดคราดเอาทรัพย์ของตัวไปใช้ร่วกับตัวเป็นเด่นเป็นราย และเป็น “หนึ่งในร้อย” ในความโโซคดีที่มีผู้หลงอย่างองค์มาหลงรักบูชา หลวงศักดิ์ก็เป็น “หนึ่งในร้อย” เพราะ หชาอยที่เป็นมิตรและสามีอย่างนั้นมาก ส่วนองค์นั้นก็เป็น “หนึ่งในร้อย” โดยไม่มีปัญหา นี่ ก็เป็นการตีความหมายที่เข้าที่

ในสายตาของผู้วิจารณ์เห็นว่าองค์นั้น นอกจากจะเป็น “หนึ่งในร้อย” โดยลักษณะ นิสัยที่ผู้ประพันธ์แสดงไว้แล้ว ยังเป็น “หนึ่งในร้อย” จากด้านคุณลักษณะของการแต่งหน้า尼ยาด้วย เพราะเป็นการยากที่เดียวที่จะคาดภาพตัวละครอย่างองค์ให้มีชีวิตชีวา น่าเชื่อน่าถือเป็นคน จริง ๆ แต่ผู้ประพันธ์ทำได้อย่างดี ทำให้ผู้อ่านลงใจเขื่อไม่มีผู้ใดตelleยว่าเป็นตัวบุคคลที่เป็น ไปไม่ได้ จนกระทั่งแม่นกันที่ไม่ชอบหลงสมัยใหม่แบบนั้น ยังแสดงความนิยมชมชอบในตัว องค์ได้ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

ในเรื่องที่ได้อ่านไว้แล้วอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องที่ว่าหนังสือ “หนึ่งในร้อย” มีความสำคัญ ในประวัติของนานาประเทศนั้น คือดังนี้ นานาประเทศของโลกไม่สดนั้น ตามความสังเกตของข้าพเจ้า เป็นนานาประเทศที่เริ่มใช้ความสังเกตสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตคนไทยเป็นจากแสดงตัวละคร ก่อน หน้านี้นานาประเทศไทยไม่ค่อยใช้ชาติเช่นที่ว่านี้ น.ม.ส. “ได้เริ่มไว้นิดหน่อยในหนังสือของท่านที่ ท่านแต่งในปลายรัชกาลที่ 5 และต้นรัชกาลที่ 6 แต่ท่านไม่ได้มีเวลาทรงนิพนธ์นานาประเทศอย่าง เป็นสำเร็ปั้น นักประพันธ์อื่น ๆ ก็ได้ใช้วิธีการนี้บ้างเหมือนกัน แต่อกไม่สดเป็นผู้ที่ได้ทำ ให้เป็นที่สะคุณศาสคุณใจของนักอ่านขึ้นมา สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตของคนไทยที่ว่านี้ได้แก่

การบ่นนุ่น การเราะที่นอน กระโนนบ้วนหน้ามาก ที่มีกล่าวถึงในหนังสือเรื่องที่วิจารณ์กันอยู่ คุณแม้นและคุณเมียนแต่งตัวเหมือนกัน จนกระทั้งผ้าห่ม ก็มาจากผ้าพับเดียวกัน เป็นต้น การกล่าวถึงสิงเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้เป็นกลวิธีที่ทำให้ตัวละครมีชีวิตชีวา ในขณะเดียวกันก็มีคุณค่า แก่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนช่วยให้ใช้ความสังเกตสิงเล็ก ๆ น้อยในชีวิต และค่อยเข้าใจว่าทุกสิงทุกอย่างที่เราดลล้อมมนุษย์มีอิทธิพลไม่มากก็น้อยต่อมนุษย์ ชีวิตไทยเป็นชีวิตไทย ก็เพราะมีการใช้สิงของที่เป็นไทย มีความนิยมอย่างไทย ความรังเกียจอย่างไทย หนังสือเล่มแรก ๆ ของดอกไม้สดเป็นหนังสือที่เขียนให้คนที่อ่อนต่อชีวิตอ่าน จึงพยายามให้มีที่สังเกตต่าง ๆ มาก ดังได้กล่าวไว้ตั้งแต่แรกแล้ว
